

R-4264

GEOGRAPHIAE compendium
et Hispaniae, Galliae ac
Italiae totius brevis & accurata
descriptio . . . — X Trajecti ad
Rhenum: Typis Gisberti & Zylli &
Theodori ab Ackerdyck, 1658

9-10-74

R-4264

~~R-6131~~

COMPENDIUM
Geographiæ
Item
HISPANIÆ, GALLIÆ
et
ITALIÆ
*Brevis descriptio, una
cum Itinerarijs.*

Ultrajecti
Sumptibus GYSBERTI A ZYLL
et Theodori ab Ackersdyck, 659.

**GEOGRAPHIÆ
COMPENDIUM,
ET
HISPANIÆ, GALLIÆ
AC ITALIÆ TOTIUS,**

Brevis & accurata Descriptio.

Quibus accedere itinera & viæ per omnes
Ærium harum Regionum civitates & urbes præ-
cipuas & Spectatu dignissimas directæ: Iti-
nerarii, & indicis libri vicem exhibentes.

*Item Cautiones & Leges peregrin-
nantibus observanda.*

DENIQUE

Iter Bruxellis Lutetiam.

Omnia ex optimis & recentioribus itine-
rariis & scriptoribus collecta.

Trajecti ad Rhenum,

Typis G I S B E R T I à Z Y L L, &
THEODORI abACKERSDYCK, 1658.

Typographus Lectori.

Benevole Lector : hi libelli ab auctore per otium ex variis auctoribus collecti & desumpti sunt, non in eum finem ut publici fierent, ideoque rudes satis & indigesti prodeunt; & uti sua omnia defendere non suscipit: bona fide ubique egit, & si aliter quaedam (quam scripsit) reperiantur: cogitet illa fortasse mutata esse, ut omnia fere humana non diu in uno eodemque statu persistunt; splendida & pulchra tempus deformat: infirma & fœda artificis nuper manus expolit: quæ hoc loco tunc fuere, alio nunc transportata occurrunt, ideoque de fide eorum continuò dubitandum non est: imo & cogitandum nos homines esse, humanumque errare, & erratis ignoscere. Multa quoque passim retulit auctor simpliciter uti cre-

duntur & referuntur in loco situs,
 & ab aliis scripta reperit, non quod
 ea ut sua & indubitata probet & de-
 fendere velit, sed ut peregrini sciant,
 quæ sit ibi hominum sententia, &
 loco temporique morem (quantum
 ferè potest) gerant, prudenterque non
 minus quam innocue per exterâs re-
 giones ambulent.

Non omnia { credentes
 concupiscentes
 dicentes
 facientes } qua { audiunt
 vident
 sciunt
 possunt.

In horum enim præcipuè gratiam
 hæc editio per me impetrata fuit, qui-
 bus si aliquo modo grata & utilis e-
 rit, finem meum consecutus sum, Va-
 le & utere his donec meliora se-
 quantur.

GEO.

GEOGRAPHIÆ COMPENDIUM.

GE O G R A P H I A est descrip-^{Geogra}
scriptio sive explicatio or-^{phia}
bis terræ, cuius pars est Cho-^{Defini-}
rographia id est Regionis^{tio.}
alicujus particularis : uti
Hispaniæ, Galliæ &c. definitio : & hu-^{Divi-}
jus rursus Pars est Topographia, sive loci^{suo pe-}
particularis delineatio, uti agri sive Ter-^{ris.}
ritorii, opidi, pagi alicujus : in qua etiam
arva, prata, arbores, plateæ & ædificia
depicta veniunt.

Explicatio Globi Terrestris versatur vel Pars I.
circà *Exterio*rem ejus cognitionem, vel *cap. 1.*
circà *interio*rem in eo representatarum
regionum enodationem.

I. *Exterior* Globi cognitio consistit *Exte-*
in eo, ut perspectam habeamus ejus^{rior or-}
Magnitudinem, sive extensionem in lon-^{bis ter-}
gum latum & profundum. *Figuram*, quæ^{ra de-}
ex terminatione istius extensione exsur-^{scrip-}
git, deinde. *Situs* diversimodam distin-^{tio.}
ctionem, respectu Globi cælestis cui di-

restò subicitur : vel potius intuitu *Motus* ipsius Globi terrestris.

Magnitudo ejus. 1. *Magnitudo* sive extensio Globi terrestris in longum latumque percipitur *Mensuris* Geometricis, quæ sunt Pollices, Pedes, Passus, Stadia, & Milliaria.

Mensura Geometrica. *Pes* est mensura geometrica decem pollicum : *Passus* Geometricus continet 5, Simplex duos pedes cum dimidio : *Stadium*, constat passibus, 125.

Milliarum via definitio. *Milliare* varium est: & primùm sumitur pro *mensura*, quæ continet 1000. Passus Geometricos, sive 8. stadia, quæ faciunt milliare Italicum.

Secundò pro mensura 2000. passuum Geometricorum, sive 16. stadiorum, quæ dicitur *leuca* sive milliare Hispanicum.

Tertiò pro mensura 3000. passuum Geometricorum, sive 24. stadiorum, quæ est milliare sive *Leuca Horaria*.

Quartò pro mensura 4000. passuum Geo. sive 32. stadiorum, qui faciunt milliare *Germanicum commune*, vel pro mensura 5000. passuum Geo. sive stadiorum 40. qui faciunt milliare *Germanicum grande*, sive *Hungaricum* vel, *Helveticum*.

Gradus Mensur. *Germanicum commune*, *leucam* quoque Hispanicam facit : quorum 15. constat *gradus*, quibus Globi terrestris superficies dividitur.

LIBER I.

3

Cum verò secundum *latitudinem* Mensura
 quator terrestris divisus sit in 360. gra- ra am-
 dus (de quibus infra) quilibetque gradus bitus
 5. milliaribus Germ. communibus con- globi
 tet, sequitur ambitum sive *circumferen-* terre-
tiam globi terrestris maximam esse 5400.
 milliarium dictorum.

Et quoniam invento Archimedis, cir-
 culi circumferentiæ ad suam Diametrum
 proportio ferè est uti 22. ad 7. *Diametri*
 ejus erit milliarium Germ. 1718 $\frac{2}{7}$.

Indicat autem *diameter* profundita- Dia-
 tem globi ab uno superficiei extremo ad metri
 aliud: vulgo *Axis* vocatur, quia circa sive
 eum globus volvitur. Extrema ejus sunt Axis
Poli, medium dicitur *centrum*: & linea à essent-
centro ad superficiem, *semidiameter*: quæ ria.
 linea est milliarium Germanicorum com-
 muniū 860.

2. *Figura* globi terreni rotunda est si- Figura
 ve sphaerica, nimirum quoad partes uni- ra glo-
 versas, quæ in unum corpus rotundum bi.
 coeunt: non quoad partes singulas, quæ
 sunt montosæ & vallosæ & instar exigu-
 arum cavitatum globo impressarum sese
 habent. De terræ hac rotunditate hodie
 nemo ferè dubitat, cū de hoc non tantūm
 indubitatis argumentis, sed & ipsâ expe-
 rientiâ constet. Ex primo *quoad longitudi-*
nem, rotunditas probatur ex eo quod Sol,

Luna & reliquæ stellæ nec occidunt nec oriuntur: uno & eodem tempore omnibus terræ incolis; sed tardius occidentalibus & citius orientalibus; *quoad* verò *Latitudinem* probatur, quod progredientibus ab Austro versus Boream, magis magisque elevantur Septentriones five 7. stellæ ursæ minoris, ipsaque Poli Arctici altitudo cum dierum majori inæqualitate incrementum sumit: & in opposita parte stellæ, circa Polum Antarcticum, sensim effugiunt, ipseque polus magis deprimitur. At qui contrarium iter faciunt iis magis magisque deprimentur septentriones cum Polo Arctico; aliæque subinde circa Austrum stellæ conspicuæ fiunt.

Secundo terræ rotunditas exactius secundum utramque dimensionem cognoscitur & dijudicatur ex eo; quod sicut juxta longitudinem terræ, differentia temporis cum distantia locorum, ita secundum latitudinem polorum elevatio cum emenso in terram spatio semper proportionalis observatur, & gradui cælesti 15: mill. Germanica in Meridiano, terrestri respondent; quod tibi sola spherica figura, & nulla alia ob oculos ponet.

C. II. 3. Sequitur ut demonstremus *quomodo*

modo Situ globus terrestris (respectu *ca-* Situs
lestis) diversimode distinguitur Cardini- *varius*
bus, circulis, Climatibus, Parallelis & Gra- *Globi*
dibus: omne enim illud, cui Mundi Cæ- *& par-*
lique nomen inditum, unum est, & uno *tium*
ambitu se cunctaque amplectitur; par- *ejus.*
tibus vero differt, & distinguitur: & qui-
dem primum *quatuor*; quas Regiones, *Cardi-*
Plagas, sive *Cardines* Mundi vocant: quines
sunt *ortus, occasus, Meridies & Septentrio.* *Mun-*

Ortus sive orientalis Cardo est in ea *di Re-*
cœli parte ubi Sol directè oritur. *giones.*

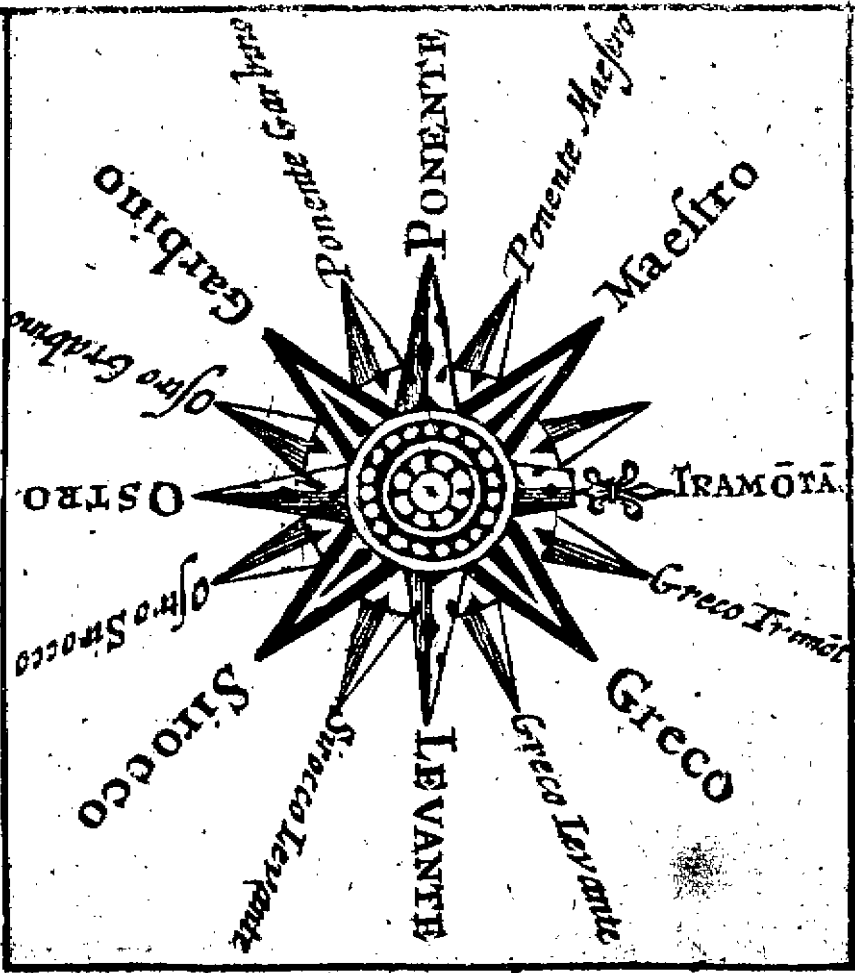
Occidētalis in ea ubi Sol directè occidit.

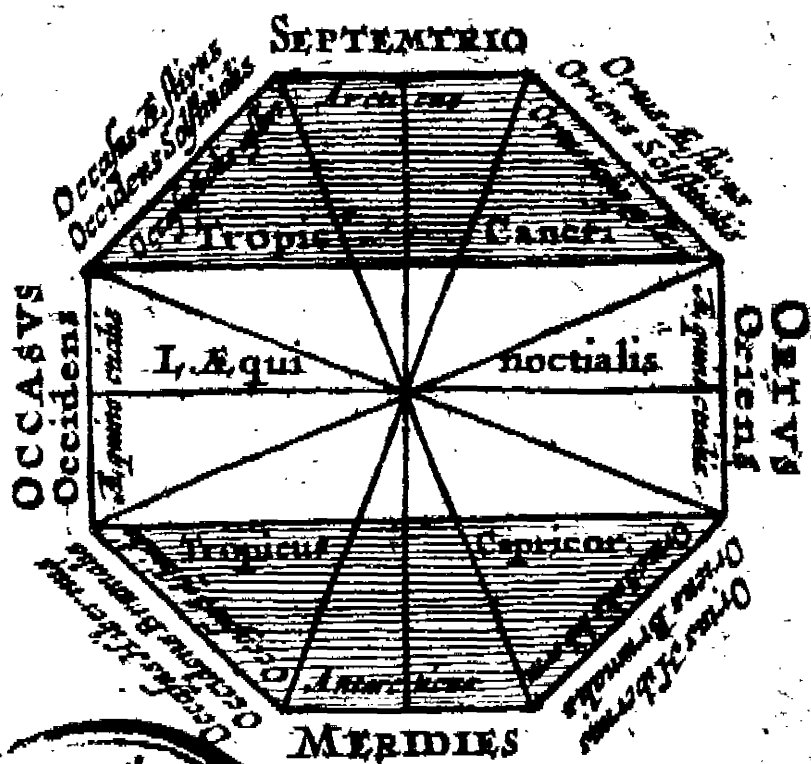
Meridionalis est directè versus Polum
Antarcticum, ubi Sol medium diei facit.

Septentrionalis plaga est directè versus
Polum Arcticum ubi Sol maxime est
depressus circa medium noctis.

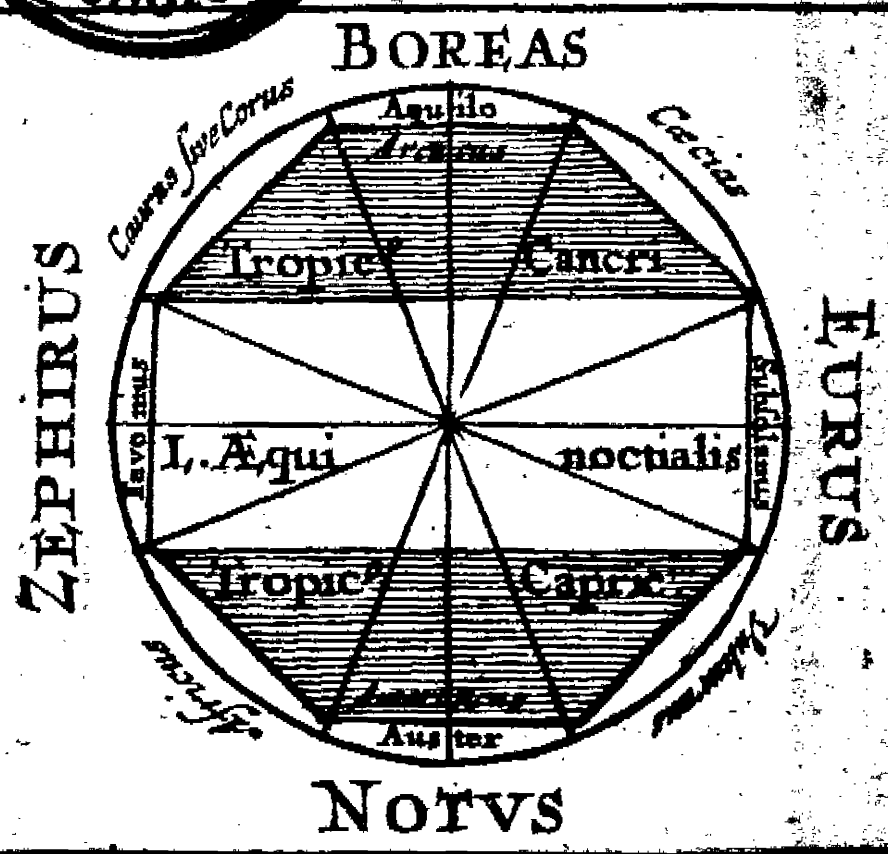
His quatuor aliæ interponuntur re-
giones: uti inter Septentrionem & orien-
tem æquinoctialem *oriens æstivus & Sol-*
stitialis ortus æstivus inter orientem æqui-
noctialem ac meridiem: *Oriens Hibernus*
sive *Brumalis & ortus solstitialis Brumalis:*
inter septentrionem & occidentem *Æ-*
quinoctialem *occidens æstivus & occasus*
Solstitialis æstivus: inter occidentem *Æ-*
quinoctialem & meridiem *occidens Hi-*
bernus sive Brumalis & occasus Solstitialis
hibernus: ut apertius videtur in typlis.

Pag. 57

Venti
Cardi-
nales.

Porro his 4. plagis quatuor quoque *Venti Cardinales* respondent, quorum Nomina atque Regiones sic referuntur ab Ovidio Trist. lib. 1. Eleg. 2.

Nā modò purpureo vires capit *Eurus* ab ortus.

Nunc *Zephyrus* sero *vespere* missus adest:

Nunc gelidus sicca *Boreas* bacchatur ab *Arcto*;

Nunc *Notus* adversâ prælia fronte gerit.

Hæc Græca nomina sunt: latinis ab septentrione flans dicitur *Aquilo*: ab oriente *Subsolanus*; à meridie *Auster*: ab occidente *Favonius*.

Verum ventorum nominibus adeò varios varii, tam veteres quam recentiores auctores, attribuerunt sitis, uti unum certum typum ex quæversorum sententiis componere nequeas. Ceterum mare internum, quod inter Europam, Asiam & Africam diffunditur, navigantes Itali, sic ventos in 16. partes distribuunt: Externum mare sive Oceanum navigantes, Europæi omnes, Germanicis utuntur vocabulis; variè tamen ad suam quique linguam detorquentes: Germani in 32. nomina distribuunt, uti ex typis hisce, commodius perspicitur.

Secundò distinguitur superficies glo- C. III.
bi terrestris in *Circulos majores & minores.*

Majores sunt qui globum in duas par- *Circuli*
tes æquales dividunt; quales sunt. *Æqua- Major-*
tor, zodiacus, Horrizon, Meridianus ex his *res glo-*
priores duo Fixi & immutabiles dicuntur, *bi.*
quod eundem perpetuò locum in globo
obrineant, ideoque in globi superficie
pingantur: *posteriores mobiles* sive muta-
biles dicuntur; quod multipliciter pro
variâ Regionum atque locorum muta-
tione, mutantur: ideoque extra globi su-
perficiem designantur.

1. *Æquator, qui & æquinoctialis* circulus 1.
dicitur & *æquidialis*; est *circulus* quinq; *pa- Circu-*
rallelorum maximus, qui globum in duas *lus Æ*
partes æquales, septentrionalem, & me- *quino-*
ridionalem, sive in duo hæmisphæria sep- *ctialis.*
tentrionale & meridionale, dividit, æqua-
li spatio ab utroq; Polo distans. Hunc cir-
culum cum Sol attingit, æquale toto or-
be efficit diei ac noctis spatium; Bis autè
fit in anno quod Sol directè sub hoc cir-
culo volvitur: semel 11. die Martii, stili
Juliani, in principio Arietis, iterumque
13. Septembris, quo Sol ingreditur pri-
mum gradum Libræ, diciturque *Æqui-*
noctium Autumnale, & prius *Vernale.*
Germani hunc æquatorem de *Linie*
vocant, quasi de *Middel-linie.*

2. Alter

2.
Zodiacus.

2. Alter Circulus Major *zodiacus* appellatur, qui inter globi Polos obliquè locatus, ex una parte Tropicum æstivum in principio Cancræ; ex altera Hibernum, in principio Capricorni adprehendit, mediumque interfecat Æquatorem, ab eoque vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita uti altera ejus medietas ab æquatore ad Polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet: dividitur in 12. partes, quæ signa vocantur; unde signifer dicitur; horum nomina sunt & signa hæc.

Aries. ♈	Taurus. ♉	Gemini. ♊
Cancer. ♋	Leo. ♌	Virgo. ♍
Libra. ♎	Scorpius. ♏	Sagittarius. ♐
Capricornus. ♑	Aquarius. ♒	Pisces. ♓

Horum signorum priora sex septentrionalia; posteriora Australia sunt, & directo sibi invicem in cælo apposita: ut signum primum primi versus directè opponatur signo secundi versus, & sic deinceps.

eiaceps: ita ut, cum Luna obscuratur in Libra; Sol versetur in Ariete; quia Luna est in primo signo Meridionali, & Sol in primo signo Septentrionali. Singulis vero signis 30. tribuuntur gradus, qui computati 360. in universum conficiunt, in quos totus distribuitur orbis terrarum.

3. *Horizon*, latinè Terminator & Finitor, duplex est, alter qui ratione & intellectu percipitur, alter qui sensu: ille in duas æquales partes dividit universam Mundi sphaeram, ita ut alterum hemisphaerium super terram extet, alterum sub terra condatur. *Hic* quoad usque, in campo patenti, oculorum acies undique pertingere potest, extenditur: dividens partem orbis quæ à nobis videtur, ab ea quæ non apparet. Hujus Horizontis sensibilibus diameter est 5. fere mill. Germanicorum: tam procul enim oculorum bene affectorum acies, in planitie patenti, ubi nihil obstat, pertingere potest. Mutabilis dicitur atque multiplex Horizon, quia non potest mutari locus, quorsum eas, quin una varientur Horizon, Regio & Cælum: atque hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes. Porrò Horizontis duo sunt Poli, quorum alterum Arabes *semith*, vulgo *zenith* vocant, estque pun-

punctum perpendiculariter vertici nostro incumbens : alterum vulgò *Nadir* proprie *Nathir* vocant: superiori ad diametrum oppositus; Antipodum cervicibus incumbens.

4. *Meridianus* quoque *Circulus* mirabilis est, qui per *Polos* mundi & dati cujuscunque loci verticem, ductus, *Æquinoctialem* ex transverso interfecat; rotundumque terræ orbem in duas partes dispescit, altera ejus medietate ad ortum, altera ad occasum relicta: ita dicitur quod *Sol*, cum in nostro *Hemisphærio* eum attingat, apud nos & omnes eos qui sub eodem *Meridiano*, *Septentrionem* *Austrum*ve versus, sunt positi, facit medium diei; ac rursus medium noctis, cum in inferiore *Hemisphærio* ad eundem perveniat: *Mutabilis* dicitur, quia si tantillum ortum *Occasum*ve versus progrediaris, alius continuo erit *meridianus*, ita ut infiniti possint constitui *meridiani*.

C. IV. Sequuntur *Circuli Minores* qui *globum* in duas partes inæquales dividunt, & vocantur *Tropici* & *Polares*.

Tropici duo sunt æquali spatio grad. 23.

Tropici min. 31. ab æquatore distantes: quorum alter, qui nobis propinquior *Tropicus Cancræ*, alter in *Austrum* vergens vulgò *Tropicus Capricorni* dicitur; *Latini*, *Solstitiales*

triales appellant, propterea quod Solstia in iis fiant, hosce quippe circulos Sol nunquam egreditur; verum cum ad alterum eorum pervenit, regreditur, & propter insensibilem suum regressum aliquot diebus quasi stationem facere videtur, licet revera unica tantum die in ipsis circulis hæreat, & mox revertatur unde & nomen acceperunt ἀπὸ τῆς τροπῆς ἢ. à reversione.

Tropicus Cancræ (qui & æstivus dicitur, & septentrionalis circulus, quod Septentrioni sit proximus,) à Sole designatur in altissima æstate, id est eo die quo movetur per primum gradum Cancræ, nobisque proximus est, & facit diem longissimum, noctemque brevissimam.

Tropicum Capricorni (qui & Hibernus dicitur & Australis.) Sol designat eo die, quo versatur in primo gradu Capricorni, & à vertice nostro est remotissimus, facitque diem brevissimum, noctem vero longissimam.

Polares Circuli ad eandem à Polis mundi distantiam, quam habent Tropici ab Æquinoctiali sive Æquatore (id est gradus 23. min. 31.) describuntur. Suntque itidem duo: Arcticus & Antarcticus.

Arcticus est qui Polo zodiaci Arctico
I.
sivecus.

sive septentrionali subjicitur, & vergit ad Polum globi septentrionalem sive Arcticum ursalemve, qui nobis semper conspicuus est.

2. *Antarcticus*, Arctico ex diametro oppositus, Polo meridionali subjicitur; & totus sub terra conditus ejus, objectu à nobis cerni non potest: idem Austrinus sive Australis & meridionalis dicitur.

Ca v. Per quatuor hosce circulos minores *Zonas* globus terrestris, ab aëris temperie vel intemperie, in *zonas* describitur & dividitur quinque, quarum una *Torrída*, duæ *Frigide*, & duæ *temperate*, à situ nominantur sive habitudine & natura:

Torrída. *Torrída* zona, quæ & *Media* dicitur est spatium in globo terrestri duobus circulis tropicis inclusum. Medium ejus duplex est, nempe *æquinoctialis* & *zodiacus* sive *Ecliptica*; quæ est perpetua solis via ac limes: torridaque vocatur, propter perpetuum solis ibi ardorem, unde à veterustioribus credita fuit inhabitabilis: spatium ejus, inter duos Tropicos comprehensum, continet in latitudine gradus 47. nimirum ab æquatote versus septentrionem gradus 23. cum dimidio, & totidem ab æquatote versus meridiem.

Populi hanc zonam inhabitantes dicuntur *ἀμφίστοι* qui duas habent umbrarum
meri-

meridianarum differentias, eo quod Sol
 ab utroque verticis, seu zenith eorum la-
 tere incedit: itaque umbræ, quando Sol
 est in signis borealibus, tendunt ad Au-
 strum; quando vero in Austrinis ad Bo-
 ream: insuper *dies noctibus perpetuò equa-
 les: & Solem in anno bis verticalem habent,*
 & tunc omni umbra destituuntur; calor-
 que ibidem est intensissimus, fitque hoc
 in punctis æquinoctialibus, quando Sol
 est in principio Arietis & Libræ. *Quatuor*
vero habent Solstitia, duo alta, in punctis
 æquinoctialibus; & duo ima in punctis
 solstitialibus, & tum aërem mitiorem
 habent, æstumq; debiliorem, solemque à
 verticali puncto (zenith) remotissimum.
 Illis etiam omnes stellæ & circuli coele-
 stes pariter oriuntur & occidunt: hoc est,
 quæ unà & simul apud illos oriuntur,
 illa unà etiam occidunt; & vice versa.

Dua extremæ, quæ sunt circa mundi *Zonas*
 Polos, *zone*; altera *Septentrionalis* circa *frigida*
 Polum Arcticum; altera *Australis* circa
 Antarcticum, *Frigida* vocantur, quia
 longissimè à Solis via sepositæ sunt, &
 ob nimium frigus itidem inhabitabiles
 veteribus existimabantur: hodieque, u-
 trum homines *in Australi* habitent, &
 quinam illi sint, nos adhuc later; *in Sep-
 tentrionali*, vero sunt Lappia, Islandia,
 Groen-

Groenlandia, Spitsbergen, & illis vicinæ Regiones, nobis usque quaque nondum cognitæ: à Polis etiam hæ zonæ *Polares* vocantur, & complectitur quæque gradus 23. cum dimidio: incipiunt enim à gradu 66. cum dimidio, desinuntque in 90.

Utriusque habitatores dicuntur *Περικ-
μιοι*, quia umbræ corporum spatio 24. horarum vertuntur in orbem, cum Sol in signis Septentrionalibus versans, nunquam illis occidat. Notandum enim quod qui sub Polo directe habitant, *illorum Horizon est Æquator*, diesque longissimus sicut & nox longissima *sex continuè mensium*: ita ut Sole in signis septentrionalibus morante, sub Polo Arctico habitantes diem semestrem habeant: & illorum Antipodes, qui sub Polo Antartico habitant, noctem continuam semestrem; & vice versa: Hi, Sole existente in signis meridionalibus, diem, illi noctem perpetuam habent.

Zona Reliquæ duæ *zona temperate* dicuntur, quarum una *Septentrionalis* inclusa est inter Tropicum cancri & Arcticum Polarem: altera *Meridionalis*, quæ Tropico Capricorni & Polari Antartico includitur: & unaquæque complectitur gradus 43. Hæ, inter frigus & ardorem positæ

positæ, præ ceteris *habitabiles sunt*; quamvis Meridionalis non adeò exultat ut Septentrionalis, neque propter sequens mare adhuc tota cognita. Incolæ harum zonarum vocantur *integros* quia umbræ meridianæ semper in unam mundi plagam, versas alterutrum Polum tendunt, scilicet, in Boream apud eos qui infra Tropicum cancri & circulum arcticum habitant: in Austrum apud illos, qui degunt intra Tropicum Capricorni & circulum Antarcticum: ideoque solem nunquam habent verticalem, & duo illis tantum sunt solstitia, una æstas & una hyems. Contra fit in *zona torrida* nam uti ibi sunt 4. solstitia; ita & duæ æstates, duæque hyemes; & quando unius zonæ habitatores habent æstatem, alterius incolæ habent hyemem; & vice versa.

Veteres quoque pro diverso habitationum oppositarum situ terræ globi incolas distinxerunt in *Periacos*, *Antacos* & *Antipodes*.

Periaci sunt qui habitant sub eodem *Periaci* parallelo & meridiano, sed in diversis meridiani semicirculis; hi communes habent anni tempestates, ut veris, æstatis, autumnis, & hyemis; item temperiem Aëris, incrementa & decrementa die.

dierum & noctium, eandemque inhabitant zonam. Differunt vero in eo, quod uni sit meridies cum alteri est media nox.

Antaci.

Antaci sub eodem degunt semi meridiano; sed in diversis parallelis, unus nempe in tantum Boreali, in quantum alter est Australis. His communis est meridies & media nox, sed discrimen in tempestatibus anni: unius enim æstas, alterius est hyems; horumque dies longissimi, sunt illis brevissimi; occupant quidem utrique zonas temperatas, sed diversæ conditionis & denominationis.

Antipodes.

Antipodes sunt, qui habitant in oppositis parallelis, & diversis Meridiani semicirculis; hoc est qui opponuntur è diametro, pedesque habent pedibus, directè obversos. His omnia contraria accidunt, ut tempestates anni, dies ac noctes; eundem habent Horizontem sed oppositum: & quoties Sol stellæque apud hos oriuntur, occidunt apud illos, & contra.

C. v. i. Tertio globi terrestris superficies, respectu cœlestis, dividitur in *Parallelos & climata*, versus Boream scil: & Austrum; secundum varia incrementa longissimæ diei.

Paralleli.

Paralleli sunt terræ spatia quibus dies lon-

longissimi maximi sive æquinoctiales quadrante horæ ab invicem differunt & augentur.

Climata sunt terræ spatia, secundum quæ dies longissimi augentur, & à se invicem differunt, horæ semisse sive media horâ: ita ut quodlibet clima duos in se comprehendat parallelos.

Distinguuntur autem in *septentrionalia* & *Australia*; utraque ab *Æquatore*, versus suum quæque Polum, initia ducentia: ideoque quorum aliquot clima fuerit ab *Æquatore*, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem: & vice versa, ut scire queas sub quo Parallelo & climate quilibet locus positus sit, considera numerum horarum, cujus longissimus ejus loci dies superat diem sphaeræ rectæ (qui semper horarum est 12.) is enim duplicatus ostendit numerum climatum; quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.

Ac certum quidem est ab æquinoctiali circulo, ad eum locum ubi dies longissimus horis 24. definitur, (quod fit ad elevationem usque graduum 67.) climata interjacere 24. Sed inde ad Polum, climatum distinctio minus certa est, propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primum diebus, mox

Clima- ta.	Paral- leli.	Dies lon- gissimi.		Latitudo.		Intervalla Climatum	
		Hor.	Scr	Grad.	Scr.	Grad.	Scr.
0	0	12	0	0	0	4	18
	1	12	15	4	18		
1	2	12	30	8	34	8	25
	3	12	45	12	43		
2	4	13	0	16	43	7	50
	5	13	15	20	33		
3	6	13	30	23	10	7	3
	7	13	45	27	36		
4	8	14	0	30	47	6	9
	9	14	15	33	45		
5	10	14	30	36	30	5	17
	11	14	45	39	2		
6	12	15	0	41	22	4	30
	13	15	15	43	32		
7	14	15	30	45	29	3	48
	15	15	45	47	20		
8	16	16	0	49	1	3	13
	17	16	15	50	33		
9	18	16	30	52	58	2	44
	19	16	45	53	17		
10	20	17	0	54	29	2	17
	21	17	15	55	34		
11	22	17	30	56	37	2	0
	23	17	45	57	34		
12	24	18	0	58	26	1	40
	25	18	15	59	14		
13	26	18	30	59	59	1	26
	27	18	45	60	40		

14	28	19	0	61	18	I	13
	29	19	15	61	53		
15	30	19	30	62	25	I	I
	31	19	45	62	54		
16	32	20	0	63	22	0	52
	33	20	15	63	46		
17	34	20	30	64	6	0	44
	35	20	45	64	30		
18	36	21	0	64	49	0	36
	37	21	15	65	6		
19	38	21	30	65	21	0	29
	39	21	45	65	35		
20	40	22	0	65	47	0	22
	41	22	15	65	57		
21	42	22	30	66	6	0	17
	43	22	45	66	14		
22	44	23	0	66	20	0	11
	45	23	15	66	25		
23	46	23	30	66	28	0	5
	47	23	45	66	30		
24	48	24	0	66	31	0	0
		<i>Meñfes.</i>					
		I		67	15		
		2		69	30		
		3		73	20		
		4		78	20		
		5		84	0		
		6		90	0		

septimanis, ac tandem totis mensibus, dies ita augeantur, ut sub ipsis Polis, hemisphæriorum alterum 6. mensium luce perpetua exsiccetur, altero in densissimis tenebris languente.

Cæterum quæ ratio est Climatorum ab Æquinoctiali ad Arcticum versus: eadem est ab Æquinoctiali versus Antarcticum, & par numerus. Sed ut singulorum Climatorum & Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudes, facilius percipiantur, tabulam hinc adponemus: quæ & graduum segmenta repræsentat.

Gradus. Quarto enim globi terrestris superficies respectu cælestis dividitur in segmenta minora, quæ *Gradus* vocant sunt: que vel *longitudinis* vel *latitudinis*.

Longitudinis *Longitudinis* gradus describuntur per *circulos meridianos*, initio hodie factò ab Azoribus sive Flandricis insulis. Horum Circulorum 36. numerantur in globo, continentes singuli 10. gradus: qui numerus denarius multiplicatus cum 36. facit gradus 360.

Latitudinis *Latitudinis* gradus distinguuntur per *parallelos*: quos ab æquatore ad alterutrum Polum 9. faciunt, continentes singuli 10. quoque gradus, quo numero novenario

qua-

quadruplicato eveniunt in univcrsum
 360. paralleli (ut in longitudine circuli)
 qui numerus cum 10. multiplicatus
 conficit rursus 360. gradus.

Terra itaque, quemadmodum sphaera,
 in 360. partes, qui grad. dicuntur, distri-
 buitur: & singuli *gradus* dividuntur in 60
scrupulos sive *minuta*, qui sunt totidem
 millia passuum Romanorum sive millia-
 ria Italica: horum 4. conficiunt unum
 milliare Germanicum commune. Hinc
 singuli grad. continent 15. milliaria Ger-
 manica: quæ computata sive multiplica-
 ta cum 360. conficiunt milliaria Germ.
 5400. quæ est circumferentia totius glo-
 bi terrestris: ejusque diameter (ut supra
 cap. 1. ostendimus) in sua crassitie sit
 milliarium $1718\frac{2}{7}$ cujus semidiameter à
 superficie ad centrum est mille $859\frac{1}{7}$.

Hæc de *Exteriore* globi terrestris co-
 gnitione ejusque *Magnitudine*, *Figura* & *Motus*
vario situ respectu globi cœlestis cui di-
 recto subjicitur: Atqui eadem ejus manet
 facies & distinctio, sive verum sit, quod
 Sol per Eclipticam circa globum ter-
 restrem ut centrum immobile; sive,
 quod ipse globus terrestris, per eandem
 Eclipticam circum Solem, ut centrum
 quiescens, quotidie rotetur.

Duplex namque hodiernorum Astro-

nomorum est sententia, de centro mundi & motu corporum cælestium. Aliqui
 ,, Terram in centro mundi ponunt im-
 ,, mobilem, & Solem cum omnibus
 ,, stellis, tam fixis quam erraticis, circa
 ,, eam rotari in orbem. Alii Solem sta-
 ,, tuunt in centro mundi quiescere, &
 ,, Terram cum planetis aliis circa eum
 ,, verti, sphæramque stellarum fixarum
 ,, prorsus immobilem. Prioris sententiæ
 fuerunt Timochares, Hipparchus, Pto-
 lomæus & illorum affectæ usque in diem
 hodiernum: Posterior testimonio vete-
 rum scriptorum antiquior est, sed cum
 aliis multis scientiis temporum injuria
 intercidit. Aristarchus Samius Philoso-
 phus celeberrimus, hanc primus in Græ-
 cia protulit, sed mox damnata & vi su-
 pressa fuit: verum eandem aut similem
 de constitutione mundi sententiam ante
 annos circiter 100. tanquam è tenebris
 in lucem revocavit Nicolaus Coperni-
 cus vir planè incomparabilis, quem se-
 cuti sunt plures Astronomi & Mathe-
 matici doctissimi:

Ratio quæ Ptolomæum movit est,
 quod eo modo omnia in cælis appa-
 reant nobis spectantibus: Sed hanc ra-
 tionem, ut fallacem, Copernici, rej-
 ciunt: Nam si statuamus cum iis, glo-
 bum

rum terrestrem singulis 24. horis circum Polos suos verti ab occidente versus Orientem, & orbem stellarum fixarum esse immobilem, videbuntur nobis omnia ejusdem cæli ab oriente occidentem versus moveri, sed revera ita non fit, quia motus quem imaginamur nobis inesse cælo, revera inest terræ: insuper plures proferunt rationes quibus sententiam suam confirmant, & contrariæ opinionis objecta refellunt, quarum potissimas breviter recensebo.

Primum dicunt quod Ptolemaica hypothesis pugnet ex diametro cum ordine, à Deo in rerum natura, constituto, qui est: ut stellæ in minoribus sphæris velocius moveantur, in majoribus tardius: *Luna* enim minimam cæli sphæram adeptæ, cursum suum perficit spacio mensis: *Mercurius* diebus 80. *Venus* 9. Mensibus: *Sol* sive *Terra* anno: *Mars* 2: *Jupiter* 12. *Saturnus* in maxima sphæra, 30. annis: Et cum sphæra fixarum, infinito pœne intervallo Saturno altior sit, aut quies ei aut tardissimus motus competit, & minime velocissimus ille diurnus. Atqui Copernicus ordinem Naturæ secutus rapidissimum hunc 24. horarum motum tribuit Æquinoctiali terrestri quo minor in Cælo circulus non datur.

Secundò dicunt non minus absurdum esse quod octo Sphæris, magnitudine adæo diversis, motum æquè velocem tribuat Ptolomæus, & non proportionalem: vanumque dicunt commentum esse, de sphæra nona, quæ reliquas vi sua in occidentem raperet.

Tertiò dicunt alienum esse à recta ratione quod motus Diurnus octavæ Sphære adscribatur: nam inhærentia ei sidera nunquam mutant situm; sed eadem distantias inter se perpetuò retinent: unde colligitur eam aut esse immobilem, aut tardissime moveri.

Quartò: quod Sphære cœlestes diurno hoc motu non indigeant, sed sola Terra, quæ omnium, quæcunque sine suo gestat, mater, eadem Soli exponit fovenda & reficienda.

Quintò: quod terræ non quies, sed perpetua agitatio propriè conveniat, uti quæ ex 4. constat elementis, quæ ex Dei instituto assiduè in se mutuò operantur: unde non modò nulla quies in eam cadit, sed mutationum tanta est diversitas, ut singulis fere momentis facies ei mutetur, vereque Paulus 1 Cor. 7. 31. dixerit, mundi hujus figuram præterire.

Sextò ajunt, & hoc ἀπορον esse, quod contrarios simul motus in cœlo ponat Ptolomæus.

Ptolomæus, cum nulla Sphæra in ortum & occasum simul moveri queat: inde verè dicitur *alterum* eorum motum ab occasu in ortum *verum* esse, *alterum apparentem*, ab ortu in occasum.

Postremo dicunt, Alterutrum necessario statuendum; nempe, aut sphæram Saturni octavam quotidie circumire, quiescente terrâ, aut hanc, immora illa; sed prius impossibile ajunt, quia non datur Corpus physicum quod tam parvo temporis spatio, sive momento, tot miliaria (1000 scil. plura) percurrat: atq; ita concludunt motum diurnum, non in sphæram fixarum aut Saturni, sed in solam terram cadere: quæ decimam sextam tantum milliaris partem, unico momento percurrendam habet; quantum etiam pila, è tormento æneo explosa, eodem temporis spatio conficit, atq; hanc rationem adeò firmam & evidentem affirmant, ut nemo ei cum ratione contradicere possit.

Contrariæ verò opinionis rationes sic solvunt, quæ fere sunt istæ: Primum, dicunt Animalia & quæcunque terra sustinet, in aërem casura, deserto terræ globo: quin & ipsam celerrime per cœlum raturam, si ita volvetur Terra: ad quod *respondent*, hoc incommodum magis re-

futare motum 8. sphaeræ: quæ unico momento 643848. miliarium Germ. absolvenda haberet; cum terra tantum decimam sextam unius miliaris partem absolvat: *verum ajunt* quod terræ hic motus sit naturalis, & non violentus: & quicquid à natura fit rectè, se habet & conservatur in optima suâ compositione: deinde quod omne id quod terra gestat, quomodocunque moveatur, normaliter semper ei insistat: graviumque satis validæ gravitatis sua ad centrum propensione globosam terræ formam, & motum comitante, nihil eorum deserat, aut in aërem excutiat: non aliter quam Navis, quæ totum terræ globum circum-navigans, quæ recto semper angulo aquas premit, nec seipsam nec quicquam eorum quæ vehit, in aëre destituit.

Secundò dicunt, si terra motu diurno moveretur in orientem, quicquid extra est, videbitur moveri in occidentem; ut nubes, pluvia, grando, Nix, Aves, sagittæ, Lapides, aliaque sursum projecta, quorum tamen motus non tantum in orientem, sed versus quamvis mundi plagam tendunt: ad *quod respondent*, globum terræ continere quoque aquam & aërem: & sic extra terram tantum sunt,

pla-

planetæ, stellæ fixæ, & aliæ stellæ nocturnæ, quarum motus in occasum diurnus cuilibet est conspicuus: Sed hic rursus obstant, dicuntque: motû terrâ & aëre in orientem, particularium in eo motuum tarditas aut celeritas non poterit discerni, præveniente semper velocitate motus terreni: sed contra est ergo: cui respondent. quod horum motuum alter alterum neutiquam tollat: sed commodè discernantur: illius ex Solis diurno, Lunæ fixarumque nocturno motu: hujus (scilicet particularium rerum) ex particularibus in terra signis facile deprehenditur. Non secus ac si Navis plenis velis in orientem æquabili cursu feratur: in qua nautæ se contrariis & diversis motibus movent: ex objecto extra navem dato cognoscitur velocitas cursus ejus & mensura: nautarum vero peculiare in quamlibet mundi plagam motus, ex objectis, quæ intrâ navem præstò sunt, facile dignoscuntur: ideòque nec unius motus, alterius motui obstat, eumve ullo modo alterat: ita ut si aliquis, intra foros, pondus ad carinam, navis dimittat, id quidem cum Navi in orientem feratur, sed non extra suum perpendiculum, quia Navis, Aër & Ponderus uno eodemque motu concita, eundem inter se situm

retinent. Eodem modo, si demittatur ex alta Turri Pondus, motu terræ diurno, non abit extra suum perpendicularum, quia Turris, Terra, Aër & Pondus, simul promota ad se mutua situm servant.

Tertiò dicunt Terram, ob gravitatem suam, inhabilem esse ad hunc motum Diurnum: Ad quod respondent. Si terra ad gravitatem inepta ad motum, erit & inepta ad librationem & quietem in Aère: imò gravia in aère moveri minus novum quam quiescere: nemo enim miratur lapidem sursum jactum per aërem ferri; sed eum in sublimi quiescere nemo unquam vidit: *servitque hac ratio*, non refutando sed asseruendo motui terræ, quippe sine quo mota eam in aère pendere impossibile sit: cum & aves ipse, cessante alarum & corporis agitatione, aliorum instar gravius, in terram subsistant. Terra igitur, cum sit corpus gravissimum, sine motu in aère pendere nequit, sed ex lege perennis librationis semper in eo moverur.

Quartò, ab auctoritate sacrae Scripturae coeli motum & terræ quietem probant: illum *Ecc. 1. 5. Psalm. 19. 6, 7. Mat. 5. 45. Josue 10. 12, 13: 2 Reg. 20. 11. hanc. Ps. 24. 2. & 105. 4.* ad quæ omnia respon-

respondent. Harum questionum fundamenta ex Astronomia & Geometria, non ex S. Scriptura petenda esse: Hæc enim (uti Apost. 2 Tim. 3. 6 ait) utilis est ad doctrinam, redargutionem, emendationem & institutionem, quæ est in iustitia; non vero ad institutionem, quæ est in Geometria & Astronomia: Neuriquam enim harum artium fundamenta tradere voluit Spiritus S. Scripturarum Auctor: sed ex suis principiis nixæ, non ex libris S. Scripturæ sed eorum qui in illis fuere versari, rectè discuntur; unde Moses non ex S. Scriptura, sed ab Ægyptiis eas didicisse legitur Act. 7. 12. & Daniel cum sociis eadem accepisse ex institutione Chaldæorum Dan. 1. 4-10. Quia & 1 Reg. 7. 23, & 2 Chron. 4. 2. Balnei zerei diameter 10. statuitur ad peripheriam 30. id est 7. ad 21. cum revera diameter ad peripheriam sit ut 7. ad 22. ferè: itaq; rectè videntur respondere in his omnibus Spiritum S. (alteri instituto interarum) populari & recepto more loqui, & non quod revera est, sed quod nobis videtur, tradere; quod hinc aperte apparet, ubi Propheta Psal. 19. 5. 6. de Sole sic canit, quasi dimidium tantum orbis terreni partem illustraret, & in cubili ad Auroram quiesceret. & ubi idem

Pfal. 24. 2. proponit, non quod est, sed quod videtur, nimirum Deum fundasse Terram super maria: mare enim nusquam sibi ipsi, sed ubique terræ innititur, ut levius graviori, & qui contrarium tentaret, nihil ageret, juxta doctrinam Salvatoris nostri Christi. *Matth. 7. 24.*

C. VIII *Motus Terra annuus.* Hæc quoad motum Terræ vel Solis Diurnum. Quantum ad Annuum Motum attinet: quamvis dicant & demonstrent, omnes apparentias, quæ à quiete terræ, & motu annuo Solis in cælo proveniunt, æquæ tales esse per motum Terræ & quietem Solis: Terræ tamen realem, per Eclipticam, motum ascribunt, & Soli apparentem tantum: idque probant *Primò* ex *Motu Luna*, ut qui non esset Cælo consentaneus, si Terra in centro Mundi quiesceret: esset verò, si Terræ motus in Ecliptica tribuatur: Nam teste ipso Ptolomæo, Luna tantundem semper in longitudinem zodiaci movetur, quantum ipsa in suo orbe, & Sol in Ecliptica progreditur, quod fieri nullo modo posset, nisi & Terra in Ecliptica fieret mobilis: nam si hanc immotam statuas in centro mundi, Luna tantum semper à cursu suo in Ecliptica deficiet, quantum Sol interim procedit: Sed si eam cum Copernico in
Eclip-

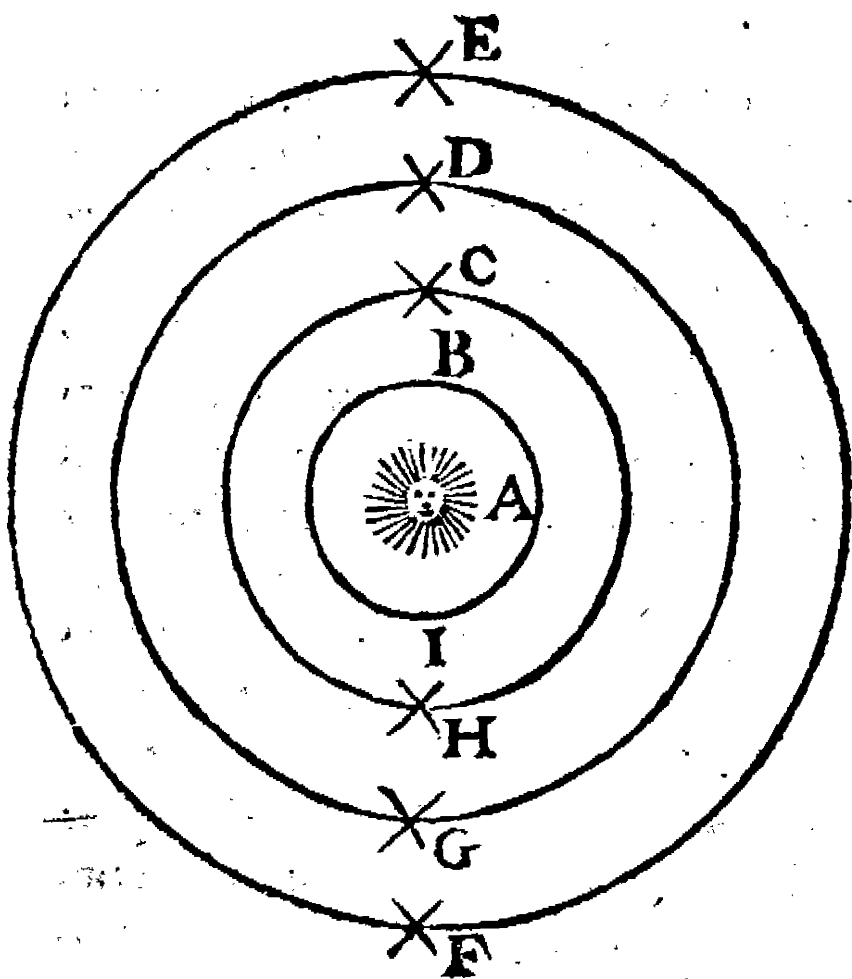
Ecliptica mobilem facias, videbis motum Lunæ in longitudinem perfectissime componi ex motu ejus in proprio orbe, & Solis in Ecliptica: quod ut assequaris, Solem in centro, Terram in Ecliptica constitues, & sic motum Lunæ, undique cælo congruum facies: uti latius figuris demonstrant.

Secundò idem probant, à Motu quinque reliquorum Planetarum; dicuntque ex motu terræ annuo tria sequi: *Primò*, Planetas reliquos, Mercurium, Venerem, Martem, Jovem & Saturnum tantundem moveri in zodiaco, quantum singuli procedunt in suo orbe, & terra in Ecliptica: Nam cum *terra* (ex qua illorum *motus* spectatur) locum continuè mutet in *Eclipticâ*, necesse est eum componi ex Motu *terra*, & singulorum in proprio orbe, quod ut certum, ita in cælo manifestè est conspicuum, docente Ptolomæo lib. 9. magni operis cap. 3.

Deinde dicunt sequi dictos Planetas per *Zodiacum*, allos *directò*, alios *retrogrado* motu incedere interdum etiam *stare*. Nam prout *Terræ Diarius motus* se habet ad *Diarium* cujusque planetæ, ratione tarditatis aut velocitatis: ita illum sibi attemperans, facit ut nunc *directè* nunc *retro* moveri, aut quasi *stare* videat-

videatur. Quæ cum in cælo ita appareant, (docente Ptolomæo lib. 12. magni operis) inferunt denuò Terram, non Solem in Ecliptica moveri; quæ harum apparentiarum unica & genuina est causa.

Tertiò sequi dicunt, tres superiores *Saturnum, Iovem & Martem; Acronyctos*, esse terræ proprios, quam circa eorum *Apparitionem*, aut *occultationem*.

Nam

Nam centro *A.* descripto orbe Terræ
I. Martis, *C.H.* Jovis. *D.G.* & Saturni
F. Soleque in Centro *A.* Terra in *B.*
 Marte in *C.* & *H.* Jove in *D.* & *G.* Saturno
 in *E.* & *F.* ita constitutis ut omnes in ea-
 dem sint recta linea *EF.* dicunt eos Soli *A.*
 oppositos in *DCB.* Terræ *B.* multò pro-
 priores esse, quam ei conjunctos in *HGF.*
 Martem enim si colloces in *C.* distantia
 ejus à Terra erit recta *B.C.* Sed cum ver-
 santur in *H.* Linea *H.B.* priori multò ma-
 jor. Idem fit in Saturno & Jove: Sunt
 enim Terræ *B.* multò viciniore in *E.* &
D. quam in *F.* & *G.* Id quoniam à Motu
 terræ in *Ecliptica* proveniens semper in
 celo ita apparet (etiam testimonio ipsius
 Ptolomæi *lib. 10. cap. 6.*) nemini dubium
 esse posse statuunt, quin Hypothesis
 Copernici sit vera, cum hoc Phænome-
 non, ut & præcedentia necessario inse-
 rat & comitem trahat.

Jam verò posita & concessa hac opi- C IX.
 nione qua terra ab occidente in orientem Quantitas
 spatio diei semel convertitur, omnes Re- motus,
 giones sub Æquatore sitæ, intra 24. ho- terre,
 ras percurrent milliaria 5400 in cir- diurnis
 culum, & sic singulis horis milliaria
 225. & singulis minutis 3 cum 3 quar-
 tis. At in quantum paralleli ad diver-
 sas latitudines, tam boreales quàm Au-
 strales,

Si igitur scire cupis quantum spatium locus, cuius latitudo ab æquatore nota est, percurrat intra 24 horas, latitudinem quære in hac tabella, & invenies è regione milliaria quæsita: Exempli gratiâ: Si scire desideras quot milliaria Roma (cujus latitudo est 42 graduum) intra 24 horas percurrat ab occidente in orientem, quære in tabula latitudinis gradum 42. & habebis è regione milliaria 4013. quæ Roma permeat singulis 24. horis: his divisus per 24. prodeunt milliaria $167\frac{3}{4}$ quæ Roma percurrit ad singulas horas. Rursus ut constet quot milliaria Lutetia Parisiorum (ad latitudinem 48. gradus 40. min.) singulis diebus conficiat, quære in tabula latitudinem graduum 48. & 49. quia urbs hæc sita est inter utrumque hunc parallelum, & invenies numeros milliarium 3613. & 3543. ex iis quære numerum proportionarium, ad 40. minuta excedentia latitudinem 48. graduum: aut 20. minuta deficientia à latitudine 49. graduum inveniesque milliaria 3566. quæ Lutetia singulis 24. horis percurrit: illa divide per 24. & provenient millia $148\frac{7}{12}$ quæ urbs ista conficit spatio horæ: & ita deinceps de cæteris.

Quantitas
motus
annui
terrae.

Præterquam verò quod omnes, (ut ostendimus) per motum terræ diurnum circa proprium ejus axem convertimur citius tardiusve, prout plus minusve distamus ab æquatore: insuper per motum ejus annum de loco in locum per cælum circa Solem circumvehimur: Quantum autem ille motus sit intradatum tempus ex sequentibus licet intelligere: Diameter orbis magni terræ circa solem continet, juxta hypothesein Tichonis Brahei, 1142. terræ diametros.

Et quoniam ex invento Archimedis circumferentia circuli, ad suam diametrum, proportio est, ut 22. ad 7. via Terræ circa Solem patet diametris terrenis 3589 $\frac{1}{2}$. Diametri autem Terræ, ut supra ostendimus, est milliarium 1718 $\frac{2}{7}$. Si ergo prædictam amplitudinem viæ Terræ multiplicemus in milliaria 1718 $\frac{2}{7}$, Diametri Terræ prodeunt milliaria propemodum 6166800. quæ terra circa Solem percurrit intra annum naturalem, dierum 365 $\frac{1}{4}$ horarum 6. ferè: quod si jam dividamus numerum istum milliarium 365 $\frac{1}{4}$, proveniunt milliaria 16883 $\frac{3}{4}$ $\frac{7}{8}$ quæ Terra permeat intra diem. His divisis iterum per 24, exeunt milliaria 703 $\frac{2}{4}$ $\frac{1}{8}$ $\frac{7}{8}$ quæ terra absolvit spatium horæ. Deniq; si hæc milliaria dividantur

atur per 60. prodeunt milliaria $11\frac{3}{4}$ ⁵/₇
 æ terra percurrit intra unum tempo-
 minutum. Sed de his pro nostro in-
 tuto satis.

Atq; huc usq; de *Exteriore* Geogra- Pars 2
 phia : sequitur *Interior*, quæ consistit in cap. 1.
 modatione Regionum in globo terrestri *Inte-*
 repræsentatarum, quamvis enim orbis *rior de-*
 univrsus nondum planè percognitus : *scriptio*
 nunquam tamen æquè, atq; hodie, lu- *orbis*
 stratus fuit : Nam multorum sæculorum *terra.*
 ac plurimorum hominum experientia
 edocti, multa nunc profitemur veteribus
 incognita: & quas illi orbis regiones cre-
 diderunt vel ob æstum, vel ob frigora de-
 fertas, eas nos multis locis incoli sci-
 mus.

Totum itaque Terrarum Orbem in *Divi-*
Tres Partes, potissimum, uti Insulas, ab *so or-*
 Oceano circumfluo distingui dicimus: *bis ter-*
 quarum *Prima* est quam nos incolimus, *ra.*
 continetque *Europam, Asiam, Africam*:
*Alter*a dicitur *America*: *Tertia* *Magellani-*
ca sive terra *Australis incognita*: quia præ-
 ter litora nihil dum à nobis cognitum
 est.

Primum dicemus de Priore parte *Euro-*
 Primæ insulæ, scilicet *Europa*, quæ à no *pa &*
 bis inhabitatur, & longe terrarum cele- *ejus fi-*
 bratissima est, cum ob armorum virtu- *nes.*
 tem,

tem, tum propter Literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis orbis partibus ante sterit, quamvis longè iis sit contractior. *Terminos* habet *ab oriente*, quà *Asia* jungitur, *Mare Ægeum*, *Helles-pontum*, *Propontidem*, *Bosphorum Thracicum*, *Pontum Euxinum*, *Bosphorū Cimmericum*, *Lacum Mæotin*, & tandem *Tanaim* flumen ad *Tvjām* usque opidum, atque inde linea ducatur ad proximam *Orbii* fl: ripam à quo eatur ad oceanum usq; glaciale: *A meridie* habet mare internum sive mediterraneum: fretum *Herculeum* & mare *Atlanticum*: *Ab occidente* idem mare *Atlanticum*: *A septentrione* mare *Hyperboreum* sive *Septentrionale*.

Longitudo.

Longitudo ejus summa à Promontorio sacro *Hispaniæ*, in finibus *Algarbiæ* sito, usque ad *Orbii* fl: ostium, est milliarium *Germ:* circiter 900.

Situs & qualitas.

Latitudo, A *Tenaro Peloponnesi* Promontorio usq; ad Promontoriū *Schrickfinniæ*, quod *Rutubas*, nobis *Noord-kyn* seu *Noord-kaep* dicitur, est milliar. 550.

Tota sita est intra *Tropicum cancri* inter gradus longitudinis fere 17. & 71. Latitudinis 36. & 72. & quanta, quanta est, habitatur, quamvis, quicquid locorum supra 60. latitudinis gradum est, incommodè & laboriosè: Aliis partibus
coelum

caelum habet temperatum & clemens, eade amoenitate, fertilitate, incolarum benignorum & optimæ indolis frequentia, urbium pulcherrimarum & ampliarum, oppidorum, Arcium, Pagorum, fluminum, stagnorum, lacuum, aquarumque quibus variæ vires omnis item generis animantium, arborum, frugum, plantarum, metallorum aliarumque rerum utilium & necessariarum copiâ reliquas orbis terræ partes longè superat.

Cetera quibus caret, gemmas, preciososque lapides, aromata aliaque, tam cumulatè ab Asia importata accepit, ut nusquam major sit affluentia, nullibi plures docti, plures Scholæ, plures libri: nullibi celebriora imperia & major libertas: nullibi meliores leges, jura, & disciplinæ, nullibi denique vera Religio & Ecclesia Christi frequentior quam in Europa.

Dividitur in Regiones *Continentes* *Peninsulas* & *Insulas*: *Continentes* sunt Hispania, Gallia, Italia, Germania, Illyricum, Græcia, Thracia, Dacia, Hungaria, Polonia, Tartaria, Moscovia: *Peninsulae* sunt: Norwegia, Suedia, Gothia: *Insulae Oceani* sunt: Anglia, Scotia, Hibernia, cum insulis vicinis. Azores sive Flandricæ, Islandia & Groenlandia: In *Mari Balibico*

Balthico. Dania, & aliæ adjacentes. In *Mediterraneo:* Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta sive Candia, Melita, Majorca, Minorca, & aliæ minorum gentium quam plurimæ.

Lingua
Euro-
pa. Linguæ in Europa potissimum sunt: Romana, Germana & Sclavonica: *Prima* est Italarum Hispanorum, & Gallicorum: *Secunda* apud Helvetios, Germanos, Anglos, Danos, Norwegos & Suecos usum habet: *Tertia* apud Slavos, Polonos, Bohemos, Hungaros: Habent autem singulæ regiones in sua lingua diversas rursus Dialectos: quædam nullum cum ceteris habent commercium: ut Britannicæ, Armoricæ, Navarræ, &c. Linguæ.

HISPANIAE

Cum Insulis eò spectantibus & in

EUROPA

Sitis compendiosa

DESCRIPTIO

Trajecti ad Rhenum,

Typis G I S B E R T I à Z Y L L, &
THEODORII ab ACKERSDYCK, 1568.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

HISPANIAE DESCRPTIO.

HUROPÆ, (terrarum orbis longè celebratissimæ partibus,) *Regiones optimæ sunt Hispania, Gallia & Italia, sitæ inter gradus latitudinis 36. & 50. loco omnium temperatissimo, & ad omnes omnis generis fruges & fructus producendos ac maturandos commodissimo incolæ quoq; earum regionum ceteris nationibus politiores sunt, ingenioque, comitate, elegantiam morum & virtute quadam externam gratiosamq; feliciores; quid in cultu, vestitu actioribus deceat, quæ Veneres & lepores in sermone & gestu conveniant compositè exprimentes.*

Prima harum situ est Hispania, ab Hispano Rege, vel potius ab Hispali, Urbe quondam ejus Principe, nuncupata: Audit & Iberia ab Ibero fl: eam perluente: item Hesperia Græcis dicta fuit, quia Situs occidentem versus ipsis sita est: undiq; ejus.

Hispania vero Oceano, fretoque Gaditano ab mari interno cingitur: nisi quod, versus septentrionem, exiguam ejus partem Pyrenæi montes ab Gallis discriminant: *sua* est inter gradus Longitudinis 7 & 21. Latitudinis 36 & 44. Unde optima hic omni tempore temperies: hiemes mitēs, æstates Serenæ, auræque marinæ, terrestres spiritus vehementiores dispescentes, aërem reddunt saluberrimum: Incredibilis passim frugum ubertas, maximè versus austrum, ab fluviorum & pluviarum tempestivarum fœcunda irrigatione: *Mala* aurea, citria, Punica, Granata, ficus, Cappares, Asparagi hic abundant; *Olei* optimi affluens copia est: *Herba*, radices, lactucæ, raphani opipara nobiliorum sunt opsonia; qui tamen, cæpis & porris abstinere, vel Aula Regiâ per octiduum cedere, sub pœna jubentur lege Alphonsi: sunt & *Salinae* plurimæ & eximæ: & admiranda, eorum quæ in visceribus terræ generantur latentque, fertilitas: *Metallis* Auri, Argenti, Æris, Ferri, stanni, plumbi passim scater: Auri tamen & argenti effossio lege prohibita, donec Indiæ affatim suppeditant. *Equos* & *Mulos* alevant optimos Andalusia, Asturia, Lusitania

DESCRIPTIO.

ania & Castilia. *Verveces* pingues Ma-^{Hispa-}
 ritum confert: *Bubula* tamen & *Vitu*^{nia.}
line carnes raræ hic & caræ: *Galli* vero^{Fertili}
Capi & *volatilia* copiosa sunt: *vino* ubi^{tas.}
 que affluit, quod tamen hic sapore est
 asperiore & ingrato, quia utribus su-
 llis fordidè satis immittitur: ad mare
 vero internum, ubi doliis includitur,
 & ad septentrionales regiones trans-
 mittitur, mitius est & magis gratum.
 Verum & ea pars Hispaniæ quæ Ar-
 ctum spectat frigidior est & asperior;
 uti Oceano obnoxia, interiorumque
 aquarum indiga, ac rupibus ferè &
 saltibus occupata: malignæ ibi habita-
 tiones, & venti, per noctem inprimis
 insalubres: ita ut in multis Provinciis,
 Lusitaniâ præsertim ædes destituantur
 fenestris, lucem tantum per Portas aper-
 tas excipientes.

Porro *Hispania* fere *Montosa* est, eam-^{Men-}
 que non nisi multis & pedibus permeare^{ces.}
 datur, curruum hic nullus usus, equo-
 rum rarus: *Silvas* cæduas habet com-^{Silva.}
 plures, unde materies navibus struen-
 dis: & *Nemora* castanearum aliarumque
 arborum fructiferarum, egregiæ proce-
 ritatis: & in Andalusia Vivarium Ducis
 Medinæ Sidoniæ, cujus circuitus com-
 plectitur aliquot miliaria.

Fontes. *Fontes & Therme* salubrium aquarum
occurrunt crebræ, Solus ager opidi *Ba-
dajos*, ad *Anam* fl. siti, fontes numerat
1500. in *Granatæ & Andaluziæ* finibus
(2. ab *Antiquera* mill) *Fons* est *Petra*,
cujus aquæ potæ calculos dissolvunt &
expellunt. Non procul ab urbe *Burgos*
Fons est alvi profluvium sistens: & alius
ibidem, sub pago *Boëtio*, ex alta rupe
fluens binosque lacus implens, quibus
eam vim confert, ut qui fluxu sanguinis
laborant, ejus aquis loti statim sanentur.
Fluvii sat multis *Hispania* irrigatur: sunt
qui 150. numerant, sed non omnes sunt
Flavii navigabiles. Potiores qui in *mare inter-
num* exonerantur sunt: *Latex*, qui infra
Perpinianum in mare labitur: tum *Tho-
lobis* vulgo *Tarderat* infra *Gironam*. *Ru-
bricatus* vulgo *Lobrègat* prope *Barcino-
nem*: *Iberus*, navigabili commercio di-
ves, infra *Tortosam*: & infra *Valentiam*
Floribus & roseis formosus *Duria* ripis, vul-
go *Guadalviar*, id est, aqua pura, vo-
catur: *Sucro* dein, & *Terebus*: *Segura*
infra *Murciam*: *Tader* *Guadalentia* pro-
pe *Carthagenam*: *Guadalquivireja* juxta
Malagam. Qui in *Oceanum* exeunt, po-
tiores sunt *Betis*, hodie *Quadalquivir* in-
fra *Hispalim* & juxta *S. Lucar*. *Anas*
Guadiana (cujus aquæ insalubres) inter
Bæti-

DESCRIPTIO.

7 *Hispa-*

Beticam & Algarbiam exit, hic totus ^{*Hispa-*}
ad Medilinam opidum cuniculo se con-
 dit & post cursum 8. Mill. Germ. sub-
 terraneum, renascitur: *Tagus* Tajo, au-
 riferis arenis clarus, mediam Lusitaniam
 secat & infra Lisbonam Oceano misce-
 tur: *Munda* Mondego infra Conim-
 briam: *Durius* Duerò, Hispaniæ fl. ma-
 ximus infra *Portum*: *Minius*, Mingo; in-
 tra *Tujum* &c. Pontes fluminibus in-^{Pontes.}
 structi 700. & plures numerantur, quo-
 rum pauci lignei, plurimi ex vivo lapi-
 de, longi, lati & elegantissimæ structu-
 ræ: inter quos eminent *Segoviæ* aquæ-
 ductus, & Pons *Alcantaræ* ad *Tagum*,
 & alii Romani operis, de quibus latius
 suis locis.

Divisa fuit *Hispania* ab Romanis, ex *Divi-*
Ibero fl. in *Citeriorem & Ulteriorem*: dein *so*
 in *Tarraconensem, Beticam & Lusitaniam* ^{*Hisp-*}
Provincias: sed *Gotti & Vandali* circa
 annum Christi 400. eam invadentes,
Provincias in 3. *Regna* distribuerunt: *Pos-*
tea circa annum 720. *Saraceni* cum
Mauris inveci rotam fere *Hispaniam*
 subegerunt, & eam in complura *Regna*
 partiti sunt. *Christianis*, id est *Gotho-*
rum & Vandalorum reliquiis, in *Astu-*
riam ac Legionem, regiones situ muni-
 tas, compulsis: Qui deinde paulatim

Hispania recuperatam Hispaniam in 14. Regna
discriminarunt: nempe: *Castellam Veterem & Novam, Legionem, Gallaciam, Navarram, Andalusiam, Granadam, Murciam, Arragoniam, Valentiam, Cataloniam, Insulas Baleares, Portugalliam & Algarbiam*: Quæ omnia Rex Catholicus una cum extremis Regnis & Provinciis maximis pridem possedit triplici titulo: scil. *Regis Castellæ, Arragoniæ & Portugalliæ.*

Castellæ utriusq; nomine tenet *Legionem, Gallaciam, Asturiam & Navarram*, juxta oceanum fere sita: & *Estremaduram, Andalusiam, Granatam & Murciam*, juxta fretum Herculeum & mare internum: His accedunt in Europâ *Belgium, Burgundia, Mediolanum*: in mare Athlantico *insula Canariæ*: in Asia sive Indiis: *Philippina insula*: Denique Americæ amplissima Regna & *Insula ditissime*, partem fere totius orbis continentia &c.

Arragoniæ nomine habet *Catalauniam & Valentiam, item Majoricam, Minoricam, Iovicam & Formenteram, insulas Baleares vicinas*: his adherent *Sardinia Sicilia & Neapolis Regna, & insula eis vicina.*

Portugalliæ & *Algarbiæ* accedunt *Azores sive Flandricæ Insula* in Europâ sitæ

D E S C R I P T I O. 9

Sitæ: item in Africa Septa: Tanger: Ma-Portu-
gagaon: Porto Santo: Madera: castrum^{gallia.}
Arguin Insula Capitis Viridis: Serra Leo-
na: castellum S. Georgii vulgò Mina Insu-
la Principis: Insula Ferdinandi da Paõ:
Insula S. Tomæ: Insula Annobon: Congo:
Angola: Insula S. Helene. Sofalla: Arx
Mosambicum: Insula Madagascaris pars,
Arx Quiloa, Monbaza: Melinda Ca-
strum: in Asia hinc Cojolat: Ormus:
Dium: Damaon: Tarampor: Vaylite: Ca-
til: Bazaim: Tana: Chaul: Goa: Ca-
nonox, Avor, Bachelor: Mangalor: Calicut
Cranganor. Cochim: Ceylaon Insula: Ne-
gapotaon: Castellum Bengala: Arx Pegu:
Malacca: Molucca Insula: Banda, Macao.
& in America Brasilia Capitanatus aliquot
magni momenti, emolumenti & spatii: Ve-
rum Portugallia Regnum Anno 1640.
die 3. Decembris, Joannes Dux Bragan-
tia ex improvise suscepit, Regeque in-
vito hodie possidet.

Portugallia autem (ut inde Hispania^{Portu-}
Regnorum descriptionem incipiamus)^{gallia}
Lusitania olim à Lusò Rege dicta, no-^{situ.}
men habet à Portu Gallæciae vicino; &
præter Oceanum finibus suis contingit
Gallæciam Castiliam & Adalufiam: sita
sub gradibus longitudinis 7. usque 11.
Latitudinis 37. usque 42. Aëre gaudet

gallia. admodum salubri, ut qui ventis marinis
Ferti- multum eventilatur; *Solum ejus*, præfer-
titas. tim Algarbiæ, magna sui parte montosum, fructus producit longè perfectissimos, oleique tantam copiam, ut quotannis supra 3000. doliorum in Belgium tantum evehantur. *Vino* quoque & *melle* abundat, nec minus frumenti haberet si agri industria Batavica colerentur. *Serisum* habet excellens, imprimis in regione Brigantina, *salis* quoque & pecorum copiam magnam: adeoque *ora* ejus *piscosa* sunt, ut Decimæ piscium Soli duci Bragantiæ 22000. Ducatorum annuatim reddant.

Urbes Porro *Civitates* continet 18. *opida*
 & *opi-* *grandia* 414. *municipia* 200. & alia loca
da. infinita, quas *Aldeas* vocant opidishaut
 minora: inter illas, *Metropoles* numerantur 3. *Lisbona*, *Braga*, *Ebora*: *Episcopales* vero civitates 9. *Miranda*, *Porto*, *Coimbra*, *Lamego*, *Viseu*. *Guarda*, *Portalegre*, *Elvas* & *Leyria*. *Portus* *Famosiores* 3. *Lisbonæ* *Setubal* sive *S. Yves*, & *Portus à Port*.

Caput Regni primaque *Metropolis* est *Lisbona*, veteribus *Olyssippo*, de qua vulgo *Lisboagus* ait: *Quinò ha vista Lisboa Nò ha vista cosa boa*: urbs est etenim magna, populosa, negotiationibus & divitiis supra modum

modum affluens, ut quæ mercium ex *gallia.*
 Africa, Asia & Brasiliâ transvectarum
 promptuarium est & unicum receptacu-
 lum: & *Portum* habet totius Europæ ca-
 pacissimum, & 5. Castellis munitissi-
 mum tutissimumque: *Sita* est ad Tagi ferè
 ostium, loco commodo maxime & amæ-
 no; montes satis altos 7. totidemq; val-
 les complectens: *Portisque* patens juxta
 Tagum 22. ad continentem 16. *Paro-*
chias numerat 25. quæ à Nostra Senno. *Lisboa*
 ra de olivis adjuram Sennuram de Ven-
 da usque, cum suburbiis 2. leucarum in-
 tervallo comprehenduntur: habet & 20.
 PP. & 18. Virginum Monasteria: Tan-
 tus è vicinis locis quotidie ad hanc ur-
 bem concursus est, ut credi vix possit,
 & à curiosis observatum sit, jumenta
 4600 & plura, omnis generis fructibus
 & farinis onusta, eam ingredi: & quàm
 ea sit *populosa*, inde constare potest, quod
 in macello ejus quotannis macentur
 11000. bouum 10000. Ovium & ca-
 prarum 15000. carniūq; vectigal in
 singulos annos locetur 55000. ducato-
 rum. *Vectigalia* vero quæ ex mercibus
 peregrinis, uti saccharo aliisque, persol-
 vuntur, multò majora sunt, unde de
potentia & opibus hujus civitatis cuivis
 facilè est judicare.

Portu- gallia. Altera civitas Archiepiscopalis est *Bragara*, olim dives & potens, hodie par-
Braga. va nec potens, sed *Præsul* ejus & secula-
 ris urbis Dominus est, atque cum *Præsu-*
le Toletano disputat de Primatu Hispa-
 niæ; Sita est inter *Durium* & *Minium*
 fluvios, in regione, interamni inde nun-
 cupatâ; amæna & pluribus hortis, po-
 mariis ac viridariis excultra: meridiem
 versus *Silvam* habet *Primatialem*, per-
 dicum & leporum venatione insignem:
 in cujus medio ferè fons limpidissimus:
 Extra *Portam* de sancto, *Ædicula* est *D.*
Anna sacra, quam 12. columnæ, ab Ro-
 manis olim variis in locis erectæ, & lite-
 ris incisæ, exornant. Tertia *Metropolis*
Ebora. est *Ebora*, Romanis *Liberaltas julia* di-
 cta, antiquitate & Academia celebris:
 sita in planitie, cincta montibus, qui rur-
 sus densis venustisque nemoribus orna-
 ti: campi subjacentes fertilissimi sunt &
 optimæ messis feraces, ita ut nihil nisi
 æmnis hic deficiat.

Inter *Episcopales* urbis *Prima* nobis
 erit, nomine *Academiæ* ejus celeberrimæ,
Conymbria, in rupe ad *Mundam* fl.
Ceym- bra. amænè sita, uti quæ undique vinetis &
 olivarum silvis cincta dividitur, *Munda*
 fl. & rursus pulcherrimi operis *Ponte*
 jungitur: olim *Regni* caput fuit & An-
 no

no 1572. Rex Sebastianus *Aqueductum* Portu-
 ibi maximis sumptibus struxit, quo aqua gallia-
 limpidiſſima in urbem ducitur.

Elvas, prope fines Andaluſiæ & Ca- *Elvas.*
 ſtiliæ ſita eſt non procul ab Ana fl. quæ
 uri nobilitate civium ac ſoli fertilitate
 poſtremas non fert, ita olei bonitate ſi-
 ne controverſia primas obtinet: *Aqua-*
ductum habet 1. mill. longum, qui ma-
 gnitudine operis Segorienſem ſuperat.
 Ceteræ ſunt *Miranda* prope Durii fon-
 tes & fines Legionis, *Porto* ad oſtrum *Porto.*
 Durii fl. prope quem altius ad Mundam
 fl. *Viſes* & juxta fontes ejus *Guarda*: *La-*
mego ad Durium rurfus: *Portalegre* prope
 Tagum: & *Leyria* inter Tagum & Mun-
 dam non procul ab Oceano: ab quo in-
 iterius *Tomar* olim Neobantia: & infe-
 rius ad Tagi ripam ſupra Liſbonam *San- Santa-*
tarenum, olim Scalabis, cujus ager vini, *rem.*
 olei & tritici ferax: infra Liſbonam *Bet- Bet-*
læm occurrit, opidulum *Templum* habens *læm.*
 D. Virg. dicatum ſumtuque incredibili
 extructum, Emanuelis Luſitaniæ Regis
 Monumentum. E regionæ Liſbonæ ad
 oſtium Palmæ amnis, *Setubal* conſpici- *S. Yves*
 tur, opidum Portu gaudens eommodo,
 piſciumque captura divite, accedit can-
 didiſſimi ſalis inexhauſta copia, & a-
 ger tritici viniſque optimi feraciſſimus.

*Alme-
rium.* E Regione Saetaremi pagus est *Alme-
rium*, in loco plano, qui à dextra & fi-
nistra collibus latè cinctus frugum fe-
rax, venatione amænus, hyeme salubris
& regiis ædibus nobilis est, ubi Reges
hiberno tempore propter aëristempe-
*Bra-
gantia.* riam vitam degere consueverunt. *Bra-
gantia*, licet Cathedralē ecclesiam non
habeat, civitatis tamen privilegio gau-
det, caputq; est Ducatus opulentissimi,
Beia. juxta fines Regni Legionis positi. *Beia*
olim *Pax julia* ad Anam fl. sita, thermis
saluberrimis clara est; &c.

*Alger-
ia.* Non longe hinc sequitur Algarbiæ
Regnum angustissimum, 4. sub uno E-
piscopo habens civitates, quæ sunt *Ta-
vila*, *Lagos*, *Silvis* & *Faro*, quarum duæ
priorēs Portus habent, & Lagos nobile
frequensq; opidum est: eisq; accedit Por-
tus Villæ Novæ.

His Regnis accedunt, nec longe in
*Made-
ra in
sula.* Europæ finibus adjacent, *Insula Madera*
& *Azores*, sive *Flandriæ*: illa, sub gradu
latitudinis 33. longitudinis 8. posita:
vini adeo est ferax, ut Regi decimarum
nomine quotannis 10000. vel 12000.
pipas pendat: *Præcipua ejus urbs* est *Fon-
chel* Portu commodo & munito, ac sede
episcopali collegioque Canoniorum
nobilis; *Machico* alterum opidum Portu
quo-

DESCRIP TIO. 15 *Insul.*

quoq; gaudet: Ab hac 3. leucis distita *Flan-*
 est *Insula Porto Santo*: & alia insuper de- *drica.*
 ferta nil præter orchel & caprarum co-
 piam producens.

A Sores five *Flandrica* (ab inventore *Insul.*
Flandro dictæ) insulæ sitæ sunt sub *Afores*
 gradibus longitudinis 1. 2. 3. 4. 5. La- *sive*
 titudinis. 36. 37, 38. dicuntur & Fal- *Flan-*
 conum insulæ ab Accipitrum in iis co- *drica.*
 pia: numerantur fere 9. quarum *præcipua*
Tercera, 15. in ambitu mill. comple- *Terce*
 ctens, frumenti & vini, omniumq; ad *ra.*
 vitam necessariorum abundans: præci-
 pua mercium ejus est glastum: proxi-
 mum insulans lucrum est ex armentis,
 quæ Europæa specie ac pulchritudine
 longè superant. *Civitas* ejus *præcipua* &
 reliquarum quoque insularum Metro-
 polis est *Angra*, Cathedrali Templo ac
 Gubernatori & Tribunalis juridicia sede
 nobilis, & Pörru unicè clara: *Secunda*
 dicitur *S. Michaëlis*, 20. mill. continens, *S. Mi-*
 glasti & tritici feracissima, sed impor- *chaëli.*
 tuosa & tempestatibus hyeme obnoxia:
 urbs ejus prima *Punta delgada*: *Tertia* est
S. Maria 10. mill. ambitu patens, situ
 satis munita, & non, nisi figulinæ terræ
 commerciis celebris. *Gratiosa* amæna *Gra-*
 est & fertilis, sed quia ob exiguitatem *tiosa.*
 sumtus ferre non potest, nullis præsidia-
 riis

*Casti-
lia.
nova.
S. Geor-
gio.
Fajal.* riis custoditur: *S. Georgii* montibus & silvis frequens, vinum quoque fert. *Fajal* à Fagis dicta Insula, 18. mill. ambitu suo complectitur, & omnium rerum copia abundat, & glastum hic quoque colunt insulanj: urbs ejus *Dorta* Arcem habet.

Pico. *Pico* 15. mill. in longitudinem patet, estque fructuum præstantissimorum ferax, producitque lignum cedrinum copiosè, item pecora & multum vini.

Flores. *Flores* à florum copia dicta, nihil commercio dignum fert, præter glastum, ideoque nullo præsidio custoditur. Huic Prope adjacet *Corvo* exigua insula ab corvorum multitudine dicta. Sed hæ duæ propriè non sunt è numero *A* forum, licet uni Governatori pareant. Has insulas classis Hispanica, ex America & Indiis adveniens, adire solebat: dum Regi parebant Hispaniæ.

*Casti-
lia.* **H**Æc de Portugallia: Sequitur nobilissimum Castellæ Regnum, in medullio Hispaniæ positum, ita ut limitibus suis omnia fere Hispaniæ regna contingat. *Dividitur in Veterem & Novam*, quæ altis montibus, separantur: *illa* Septentrionem versus sita includitur gradibus latitudinis 40. & 43. *Hæ* Australior gradibus 38 & 40. veterique prestat & cæli bonitate & fructuum omnimodorum copia;

copia : Pars tamen campestris Veteris ^{Casili-}
 juxta Durii fl. ripas , inter fertilissimas ^{lia}
 Hispaniæ numerari potest. nova.

Novæ Metropolis Toletum est, Regia se-Toledo.
 des, centrum fere Hispaniæ obtinens, ad
 Tagum fluvium : urbs maxima & muni-
 tissima ac nobilitate plena : quamvis &
 lanificio sericoque 10000. fere homi-
 num sustententur: nam & mechanicæ hic
 artes & disciplinæ vigent, civesque sunt
 industrii : *Academiam* quoque habet flo-
 rentem, Sedemque Archiepiscopi, qui
 & *Primas* Hispaniæ, & Magnus Regni
 Cancellarius est, quo inconsulto nihil
 fieri solet, nihilque decerni: & primus
 post Regem sententiam dicit : reditus
 ejus annui dicuntur esse 300000. du-
 catorum. *Templum* ejus Cathedrale om-
 nium Hispaniæ augustissimum est & pul-
 cherrimum, atque imprimis spectan-
 dum. Post illud Aquæductus artificio-
 sissimus, Tagi aquas, per editissimam
 urbis partem, insigni magnatum & ci-
 vium commodo, distribuens : Tum *Pa-*
latium Regium magnificentissimum, ab
 Carolo V. cæptum, nec dum absolutum.
 Dein *Pons* unius arcus admirandus, Ta-
 go superstructus, Ceterum cœli solique
 egregia hic felicitas, licet terra levis
 sit & arenosa, raro pluat, rarique sint
 fontes

Casti- 18
lia
nova.

H I S P A N I Æ

fontes & rivi: quâ Tagus vero labitur
vallis est admodum læta & fertilis sed
angusta.

Alterum Regis Palatium habet *Man-*
tua Carpetanorum, hodie *Madritum*, æ-
drid. ris situsq; saluberrimi, ubi *Carolus V. Imp.*
dies paucos commoratus, morbo quar-
tanæ, quo diu laboraverat, est liberatus:
rebus omnibus abundat, & gratum Re-
gibus est domicilium, incolis hinc ple-
num, multisq; primæ nobilitatis & e-
questris dignitatis viris illustribusq; fa-
miliis nobilitatum: *Regium Palatium* an-
no 1617. in 3. habitationes divisum fuit:
additumq; *Armamentarium* & *Equile* Re-
gium: est & locus spatiosus (*el Retiro* au-
dit) ubi exercitia equestria, & velitatio-
nes taurorum exhibentur; opus Comi-
tis d'Olivares. Est & hic *Collegium* ac *A-*
cademia PP. Soc. Iesu concessa, redituq;
annuo 10000. ducatorum à Philippo
4. dotata. *Situs ejus* in clivo, cujus radi-
ces Xarama fl. alluit, saxeo Ponte per-
vius, & inde in Henarem ac cum eo in
Tagum fluens: in circuitu sunt Silicum
Lapidicinæ, terminosq; habet latissi-
mos, camposq; fertilissimos, quos *Matri-*
tios lumbos vocant. Ab hinc 2. mil. oc-
currit *Pardo* Regis Hortus delitiosus: &
5. leucâ versus occidentem: magnificum
illud

illud & sumtuosum *Monasterium S. Lau-*
rentii in Escurial, ord. S. Hieronymi, ^{lia}
 Philippi 2. Regis opus: in quod 20. ^{nova.}
 milliones auri impendisse dicitur: & ^{S. Lau-}
 quod meritò certare potest cum om- ^{rent. in}
 niam Veterum Templis, Theatris, Am- ^{Escu-}
 pitheatris, Pyramidibus, Ludis, circis, ^{rial.}
 Thermis, item Balneis, Sepulchris aliisq;
 variorum Regum & Principum moni-
 mentis: operi tanto vix quid est par, vix
 quid secundum: *Frontispicium* ejus versus
 occasum 3. superbit Portis, quarum *me-*
dia & *primaria* in Templum augustissi-
 mum, cænobium Collegiumq; ducit:
 quæ *ad dextram* est in officinas Mona-
 sterio consecratas: quæ *ad sinistram*, in
 domos scholis destinatas: *Quatuor An-*
gulos totidem exornant, mirabiles arte
 Turres, quas etiam duæ superant ad ip-
 sius Templi pedem, hinc inde fastu quo-
 dam consurgentes: supra ostium Templi,
 magnificæ stylobatæ, statuas sustinent
 ex marmore topoque sex Israël's Re-
 gum, pedes 18 altas. Ad Septentrionem
 Palatium Templo adsitum visitur, Regi
 Regioq; Comitatu commodissimè ex-
 cipiendi paratum: Ad meridiem variæ
 sunt *Porticus*: *Hortus* iustructus omnis
 generis herbis floribusq; & plurimis or-
 namentis: *Pomarium* gratissimis consi-

Casti- tum fructibus : item *Nosocomium*, *Phar-*
lia *macopolium*, & alia ; omnia stuporem
nova. spectanti injicientia.

Hinc versus orientem Complutum,
Alca hodie Alcala des Henares, ab amne ejus
la des muros lambente, denominata urbs se
Hena- offert *Academia* & *Bibliis Compluten-*
res. sibus celeberrima. Figura ejus ovalis, si-
 tus loco plano ; *Plateam* habens insignis
 longitudinis, utrinque *Porticibus* or-
 natam : sub quibus frequentes ditesque
 mercatorum *tabernæ* : item *Templum*,
 cujus *Canonici* omnes *Theologiæ* *Dd.*
 sunt, *Urbs* hæc rerum omnium quibus
 humanus usus indiget, copiâ, suisque
 proventibus abundat adedò, ut nullis a-
 liunde bonis opus habeat : Hinc altius ad
Guada *Henaris* fontes occurrit *Guadalaira*, urbs
laira. in colliculo sita, ædibus 1500. sat com-
 modis instructa : & magnifica *Palatio*
Armamentarioque Ducis Infantatus : cu-
Hita. jus & urbs est *Hita* paulo altius ad *He-*
na- narem sita juxta editum collem, in
 cujus vertice *Arx*, uade non procul ab-
Cisuen- est *Cisuentes*, à multitudine fontium no-
tes. men habens : Altiùs vero ad ipsos *He-*
Siguen naris fontes *Serguntia* conspicitur, urbs
sa. *Episcopatu* & *Academia* nobilis. Inde
Medi- proxime ad rivum est *Medinacali* jam
nacali. olim ampla civitas & nunc *Ducatus* ca-

DESCRIPTION. 21

unt, ad quem 80 circiter pagi pertinent. *Casti-*
 Cetera opida præcipua sunt *Arangi-*^{lia}
vez locus Regis delitiosus, qui à Tago ^{nova.}
 & Xarama fluviis rigatur, multisque ^{Arani-}
 fontibus, hortis & arboribus fructiferis ^{gives.}
 ornatus est: *Hipes* sedulis agricolis fre-
 quens: *Ocanna*, bellum municipium su- ^{Ocan-}
 pra 3000. focorum numerans: *Talavera* ^{na.}
 ad Tagi ripam, salubri aëre & solo fæcan- ^{Tala-}
 do posita: unde itur in *Prioratum Castel-* ^{vera la}
le. 13. magna municipia continentem: ^{Reina.}
 Inferius ad Tagum *Norba Cesarea*, hodie
Alcantara, se offert, opidum insigni con- ^{Alcan-}
 spicuum Ponte, venerandæ & antiqui- ^{tara.}
 tatis & majestatis, in cujus ingressu ex-
 stat Sacellum D. Juliani, habens limen
 superius inscriptum: IMP. NERVÆ
 TRAJANO CÆSARI AUGUSTO
 GERMANICO SACRUM:
Templū in Rupe Tagi superis & Casare plenū,
Ars ubi Materiā vincitur ipsa suā
Quis quali dederit voto fortasse requiret
Cura viatorum, quod nova fama juvat,
Ingentem vasta Pontem quod mole peregit
Sacra Litaturo fecit honore Lacer.
 Ad fontem Sucronis fl. infra Valen-
 tiam in mare internum exeuntis, offert
 se *Cuença*, Sierræ dititionis caput, *Rupes Cuença*
 est aspera inter 2. flumina & montes, ædi-
 ficiis optimis ornata & multis fontium
 scatu-

Casti- 22
lia
nova.

H I S P A N I Æ

scaturiginibus : superius *Aream* habet, cui *Cathedralis Ecclesia* superstructa & *Palatium Marchionis Caneta* aliaq; ædificia.

Cini-
dad
real.

Alma
gro.

Inde versus occidentem, trans *Anam* fl. jacet *Civitas regalis* in planitie satis depressa, cujus ager vineis sæcendus & optimi vini ferax est, sed aquæ fere insalubres sunt : *Almagrum* huic vicinum magnum municipium ab acidis fontibus ita dictum : item *Calatrava* : *Malagen* : & alia.

Estre-
madu-
ra.

Sequitur hinc ad utramq; *Anæ* ripam, *Portugalliæ* fines usque, inter *Andalusiam* & *Castiliam Novam*, *Extremadura*, qui tractus *Beturia* legitur appellata : æstivo tempore extremæ siccitatis, & maximè per hiemem aprica & armentis occupata : Metropolis ejus *Pax Augusta* ad *Anam* fl. posita, dives ficibus, malis aureis, oleis aliisq; fructibus, superba eminenti castello ac maxime

Bada-
jos.

munito : olim fuit Metropolis *Emerita Augusta*, quòd *Augustus* (ejus conditor) milites emeritos dimittebat, altius ad *Anam* fl. sita : sed hodie nihil priscae claritatis ostendit, præter ruinas & aquæductus hic illic sparsos, arcus, Pontemq; *Anæ* instructum Romani operis pulcherrimum. Hinc *Gades* usq; viam

Meri-
da vel
alorda.

inchoatâ

Inchoatâ multisq; locis intermissâ, *lusia.*
 perduxit Augustus, ut videre est ex ve-
 teris marmoris inscriptione: Reliqua
 municipia sunt *Medellinum & Palacium*
Regis, inter quæ Anas se abscondit &
 emergit: item *Alburquerque* caput duca-
 tus nobilissimi, *Caceres, Turgilho, Guada-*
lupo, Herrera, Ruesta & alia:

Succedit huic versus Austrum *Anda-Anda-*
luzia Regnum, quod *Betis* fl. hodie *lusia.*

Guadalquivir medium perluit: conti-
 nerque regiones Hispalensem & Cordu-
 bensem, ac habet ad orientem Grana- *Situs*
 tam, à meridie fretum Herculeum & *ejus.*

Occanum sive finum Gaditanum, ab
 occidente Algarbiam & Portugalliam,
 à Septentrione Estremaduram. Sederq;
 quasi ad Portam maris interni, beneficio
 freti Gaditani, quod in latitudinem 4.
 in longitudinem 8. patet mill. ac ab
 Hispaniæ oris in *tria cornua* prominet,
 super quæ condita sunt *Gibraltar, Tariffa*
 ab Hercule Thebano, & *Beger*: quibus
 in Africæ oris respondent *Septa, Alcazar*
 & *Tanger*. Dicitur Andalusia, quasi
Vandalen huys, quod Vandall à Gothis
 ejecti huc confugerunt, antequam in
 Africam transmitterent. Regio est quæ
 insigni rerum omnium fertilitate luxu- *Fertili-*
 riat, cunctasq; universi orbis terrarum *litas.*

Anda. Provincias eo nomine superat: nulla Hi-
usia. spaniæ pars, hac fructibus ditior: fru-
 mento abundantior, gregibus & armen-
 tis (maxime equis) copiosior: ut meritò
 Horreum & stabulum Pecuarium Hispaniæ
 dicatur, Vino felix, olivetis vero
 unicè dives est: auræquè hic ita lenes,
 & anni tempestates adè mites, ut non
 frustrà antiquitas hic Campos Elysijs
 esse crediderit.

Sevilla Metropolis ejus *Sevilla* olim *Hispalis*
 & totius Hispaniæ caput fuit: hodieque
 urbs magnificentissima, & totius Euro-
 pæ opulentissimum est emporium, quip-
 pe classium & thesaurorum, ex India
 occidentali comeantium unicum recep-
 taculum, quæ & abituræ hic instruun-
 tur, quo nomine Regi quotannis sesqui-
 millionem aureorum, vectigalium ergo,
 pendit: habetque magnificum multo-
 que apparatu nobile *Palatium* (la casa de
 la contraction de las Indias) in quo ne-
 gocia hujus collegii administrantur con-
 silio & autoritate Gubernatoris & 12
 Consulium.

Situs *Sita* est hæc civitas in læva Bætis ri-
ejus. pã loco amænissimo, formâ fere rotun-
 da, ambitu ampla, visu pulchra, Tem-
Sevilla plis magnifica, ædibus splendida, plateis
 vicisque insignis: hortis fontibusque hi-
 laris,

aris, mœnibus turribusque valida, pro-^{Anda-}
 pugnaculis tuta, campis jucunda, fru-^{lusia.}
 gibus abundans, olivetis felix, civibus
 plena, mechanicis artibus nobilis, Aca-
 demia (in qua Avicenna floruit) & stu-
 diis liberalibus illustris; ostio Oceani,
 (cujus regina dicitur) & fluvio naviga-
 bili Imperiosa: Ponte sublicio, navigiis
 incumbente, delectabilis; multisque aliis
 rebus admiranda adeò, ut verè dicatur,
Qui nò ha vista Sevilla, nò ha vista mara-
villa: item venusta adeò & placida, ut
 vulgus non sine ratione sibi invicem gra-
 tulaturus dicat: *Faxit Deus ut Hispali vi-*
ctum & amictum habeas, putetque Deum
 hominibus quos amat Hispali domici-
 lium largiri & victum. *Inter Tempia, D.*
Maria excellit, uti quo Orbis Christia-
 nus nullum habet excellentius: sive ope-
 ris magnitudinem & majestatem spe-
 ctes, sive Turrim, summâ altitudine
 & fastigio operosissimo admirabilem,
 Cochleamque per quam & eques com-
 modè ascendere potest.

Inter Palatia Arx Regia oruamenti
 vere regis superbit, ut nihil dicam de
 sumtuosis Ducum, Comitum, illu-
 striumque Procerum Palatiis, deque aliis
 publicis ac privatis ædificiis: ad *Por-*
tas pergo quas numerat 12. & *suburbia*,

Andalusia. quorum præcipua sunt el *Tablado* & *Triano*: hoc amænum & amplum est & densè habitatum urbique Ponte (juxta quem superbum inquisitionis Palatium) conjunctum: *illud* antiquitatem loci demonstrat in tymbis, lampadibus vitreis, & lapideis, urnis, & nummis è terra eruris: Est & in vicino urbi agro Domus amplissima *El mattadera* nuncupata, in qua optima Politicæ ratione, mactantur boves, oves aliaque animalia, quorum carnes Hispali civibus mox divenduntur.

In *patentissimo* juxta hanc Domum, campo jucundum spectaculum præbent *taurorum* robustissimorum cum Molossis canibus *certamina*: spectatur & *aqueductus*, incredibilibus expensis opere fornicato à Mauris exstructus, qui excavato vix dimidii mill. spatio, jucundam incolis aquationem præbet, unde quamplurimi Fontes ad civium necessitates derivantur: Mirabile dictu, itinere sex milliarium, per cæcos terræ meatus,

Carmena. à *Carmena* opido scaturientes fontes in hunc aquæductum deducuntur, unde *los canos de Carmena* nuncupant: Haut procul Hispali vasta jacent convulsæ urbis atquè Theatri rudera, locus *Sevilla la Vieja* audit: *Italicam* urbem fuisse putant: Specta-

Spectatur & in proquinquo *Nemus* oleis *Anda-*
 confitum, & 30. *Leucas* longum. *lusia.*

Quinta ab Hispali, versus mare, leuca *Pala-*
 offert se Palatium sive *Palantia*, ab Arce *cios.*
 antiqua ei adhærente nomen habens:
 agriculturâ florens & frequentia viato-
 rum *Sevillâ Nebrissam & S. Lucar* peten-
 tium; nam cum hinc 5, leucarum via ob
 paludes & æstuaria *Bætus* uliginosa sit
 & invia, vel æstate densis sepulta pulve-
 ribus, & sic totus ille tractus, ob aqua-
 rum abundantiam hyeme, & ob intole-
 rabilem calorem æstate sit inhabitabilis
 & incultus, ne una quidem arbore oc-
 currente, sub cujus umbra se viator re-
 focillare queat; fit ut viatores hâc iter
 facturi de vino sibi provideant in corea-
 ceis lagenis.

Primò in *Palantia Paludibus* occurrit *Alcan-*
Alcantarilla, *Pons* ad superandam palu- *tarilla.*
 dis difficultatem constructus ab L. Ma-
 rineo Siculo, altitudine, opere & artifi-
 cio mirabilis; utroque in latere majoris
 Turris peristylia, bases & capita colum-
 narum apparent, quæ hic ex viridi jas-
 pide erant; nunc in Templum Hispalen-
 se ad altaris ornatum translatae: Altera
 ex parte *Mesquita* est, *Vetus Maurorum Mes-*
delubrum, nunc pietari Christianæ di- *quitas.*
 catum semperque clausum, ex altera

Anda Venta, id est Hospitium, qualia per totam Hispaniam multa conspiciuntur.

Venta las Cabeças. Pontem transgresso ad primum lapidem offerunt se *Cabeça*, opidulum, in aditu situm Montium, qui hinc Malagam versus se extendunt, urbem quondam fuisse magnam rudera loquuntur & mæsiorum vestigia.

Lebrixa. Cabecis 3. leucâ succedit *Nebrissa*, Plinius *Veneriam* nominat, situm fuit olim opidum hoc inter Bætis æstuaris, hodie 8000. passuum ab flumine (oblinito Sinistro ejus alveo) distat: conditor ejus perhibetur *Liber Pater*: pulchrum est & peramœnum, cum Arce perveteri; agro undique beatissimo cinctum: quocumque egressus te vertis, versus meridiem præsertim ortumque, patentes te excipiunt campi: *prata* floribus læta: *arva* frugibus onusta: *vineta* & maxime frequentia *Oliveta*.

S. Lucar. Hinc 3 rursus leuca offert se *S. Lucar* de Barramede opidum *Ducis Medina Sidonia*, ad ostium Bætis & maris æstuarium commode structum & munitum: cum enim hic Portus sit Hispalensis & navium magnorum statio, expugnato hoc opido, omnis navigatio ad urbem impediretur; inde versus orientem occurrit *Guadalete* amniculus in sinum *Gaditanum*

ditanum se exonerans: ad quem fl. con- *Anda-*
 spiciuntur *Arcos* in rupe situm opidum: *lusia.*
Xeres de Frontera. quasi Hispaniæ hic ter- *Xeres*
 minus vel initium; marorum ambitu *de fron-*
 conspicuum opidum, cujus & ager vi- *tera.*
 neis arvisque lætus & oleis, segetibusque
 abundat, vinaque producit generosa: ad
 ostium Ierthes sive Guadaletes opidum
 sequitur, cui nomen *Portus S. Maria:* ubi *el Puer*
 maxima candidi salis copia, quæ in alias *to de S*
 Europæ regiones transfertur; opidum *Maria*
 quoque est Ducis Medinæ Sidoniæ:
 & quidem ipsa *Medina Sidonia* ultra *Medi-*
 Guadaletem proxime abjacet, cujus *na Si-*
 antiquitatem demonstrat Arx in colle *donla.*
 adstructa.

Ad hoc juxta, & in ripa Sinus Gadi-
 tani conspicitur *Portus Regalis:* Sinus hic, *Puerte*
 quem & *Bujam* vocant, insulam facit, *Real.*
 700. pedum intervallo ab continenti
 disjunctam, & Ponte rursus unitam: in
 hac opidum est *Gades,* ab quo sinus &
 insula cognominantur: vulgo *Calis Ma-* *Cadix.*
lis audit, adstructumque ei *Castellum D.*
Catharina nomen ferens, totaque insula,
 (uti maximi momenti, ob situm ejus,) e-
 egregiè munita est: est etenim hic navium
 statio oportuna, atque incolæ naviga-
 tionibus, salinis, ac thynnorum piscatu
 egregie rem faciunt: ipsa insula omnis

Andalusia. generis frugum & vini generosi feracissima est, conspiciunturque in ora ejus binæ Herculis Turres, & aliæ plures.

Hinc versus fretum Gaditanum sive Herculeum in littore maris occurrunt *Coril. Conilium*, opidum Ducis Medinæ Sidoniæ, piscium & thynnorum captura maxime rem faciens: uti & *Vegeium* ei vicinum, colli impositum, unde latus & lætus circumquaque prospectus paret: inde *Tariffa* & *Gibraltar* ad ipsum fretum sita opida, quæ ab Hercule Thebano condita dicuntur, & quidem Gibraltar ad radices Promontorii Calpes situm, mari fere cingitur, rerumque maritimarum ac piscium imprimis commerciis clarum est.

Hæc de opidis cis Bætin in litore occurrentibus: ultra Bætin vero, occidentem versus offerunt se in ripa Tinti fl. *Niebla* *Niebla* antiquum opidum Ducis Medinæ Sidoniæ: & inferius *Veas* & *Palos* opidum cum modico Portu: tum ad *Odie-rum* fl. *Gibræleo* ubi is Ponte transitur: & prope *Aliarque S. Miguel*, tandemque *Ajamonte* Portum habens per commodum, & ingressum è mari satis alrum: famamque à bonitate agri & vini præstantia.

Rursus cis Bætin fl. inter Hispalin & Cor-

Cordubam conspiciuntur *Marcena*. *Ossuna* *Andalusia*.
 & *Ecyæ*: opida clara; & quidem *Marcena* *8*. *Leucis Hispali*, in rorsus coll- *Marcena*.
 alo, planitie mundique spectanti, in-
 structum est à *Marcio* vel *M. Marcello*, ut
 putant. Sed est *Ducum Arcobrigæ*, qui
 Pontiorum nobilissimo stemmata orti
 municipium hoc egregiè exornarunt.
 Ager ejus omnium in primis feracissi-
 mus; fontibus & rivis caret, ita ut inde
 messis sæpe sit rarior: ad occidentem, è
 regione *Xenodochii* Fons est magnam
 aquæ copiam, civibusque sufficientem,
 ejiciens: *Ossuna*, hinc meridiem versus 4. *Ossuna*
 leuca sita, aquis quoque destituitur,
 nullamque ager ejus conterminus arbo-
 rem fert præter oleam, ceterùm peco-
 rum messiumque uberrimus est. Urbs
 ipsa 5000. Focorum, Ducatus caput
 est, sedesque primaria illustrissimæ *Giro-*
num familia: habens *Academiã* in qua
 omnes fere scientiæ docentur.

Ecyæ olim *Astigi* & *Augusta firma*, *Ecyæ*.
 hinc 4. leuca ad *Singulin fl.* in *Bætia*
 exeuntem, sita est, in territorio *Cordu-*
benfi: opidum insignite, Pontem habens
 fornicatum ex vivo lapide fluvio instr-
 ctum; Ager ejus undique foecundus &
 compascuus, unde incolæ lanificio ma-
 ximam operam impendunt.

Andalusia. Sequitur hinc proxime ad Bætis fl. *Corduba, Seneca & Lucani patria*, secunda Andaluziæ civitas, Regum Maurorum olim sedes, quorum & *Palatium Regium* muris cinctum superest, & *Templum*, hodie Cathedrale, inter Europæ structuras Præcipuas numerandum: quod Portas habet 24. & columnas è nigro marmore 365. urbs est admodum ampla sed minus populosa: quamvis inde Bætis fl. sit navigabilis: conspicitur prope *Equile Regium* 200. equis educandis sufficiens.

Iaen. Tertia civitas Regni est *Iaen* Episcopatu nobilis & nobilitate frequens sub collibus ad rivum sita, murisque ac propugnaculis munita: ampla, opulenta, Templis cænobiisque egregiè ornata: amænâ fontibus grata, ac oleo, vino, tritico, fructibus, ferina carne, serico & aliis abundans.

Recensentur insuper Andaluziæ 100. & plura magna municipia, inter quæ & *Palma: ynojosa: Monte major* in quo elegantissima verustorum lapidum monumenta visuntur, quæ satis docent eo loci *Uliæ* ruinas jacere, item *Montoro* ad Bætis Ponte nobile & *Andujar: Bæza* Acad. nobilis: *Alcala: Vbeda: Alcala real* ad fines Granatensis Regni opidum, in colle optimi vini feraci situm: & alia, Suc-

Uccedit huic *Granata* Regnum juxta ^{Gra-}
 Mare Internum à freto *Gaditano* ad ^{nada.}
Murciæ usque fines procurrens, sub gra-
 tibus longitudinis 12. usque 18. latitu-
 dinis 36. usque 38. *Montes* habens ascensu
 difficiles, itē *campos, valles & planities* fer- ^{Ferti-}
 tiles ac levi cultura indigentes. *Mira* hic ^{litas}
varietas herbarum, olerum, fructuum; ^{ejus.}
lacchari item copia, & *serici præstantis*
abundantia, omnisque generis anima-
lium multitudo. *Fontes* passim scatu-
 riunt, qui tot rivulis solum secant & ri-
 gant ut amœnior & temperatior regio
 nulla pingi possit. *Mauri* olim egregie
 excoluerent & frequentius habitarunt:
 hodie tamen incredibilem adhuc pago-
 rum multitudinem soli fere *Mauri*, *Chri-*
sti fidem professi, inhabitant, peculiari
lingua & vestitu utentes, qui montes vi-
tibus arboribusque fructiferis egregiè
conferunt, vicinæque loca tam decenter
exornant, ut spectatores non minus a-
mœnitatis, quam cultores utilitates inde
percipiant.

Metropolis hujus regni *Granata* quo- ^{Grana}
 que audit: omnium *Hispaniæ* maxima, ^{te C.}
 quippe quæ ambitu suo 12000 passuum
 complectitur; tota muris cincta, & pro-
 pugnaculis 1030. munita: *Portisque*
 12 aperta: *coeli salubritate, & loci*

Granada. amœnitate (æstivo imprimis tempore) viarum, ædificiorum, fontiumque (qui hic 10000 numerantur) splendore, ceteris palmam auferens: Pures continet colles, eorum geminos altiores, *Darrus fl.* per mediam vallem decurrens, dividit: Totaque civitas distincta est in 4. regiones separatas & peculiari nomine notatas.

Prima *Granata* vocatur, loca declivia & valles occupans, habitataque ecclesiasticis, nobiles, & potentioribus fere mercatoribus, quorum omnium ædificia magna hortisque amœna sunt: *Templum* habet augustissimum & miranda operis: item *Parlamentum*; *Forum* amplum ac in eo *Fontem* excelsum. Fora contiguum est *adificium*, 200. circiter *tabernis* instructum, serici panni, aliarumque mercium mercatoribus habitatum.

Secunda *Alhambra* audit, tam Mauris quam Hispanis habitata; Hæc continet *Vetus Palatium Regium* amplissimum & superbissimum, vermiculato opere immensis sumptibus structum & exornatum, capax 40000. defensorum, item *Palatium Novum* ab Regibus Hispanis magnificentissimè structum, ex quo prospectus omnium amœnissimus, ædificium,

nam, ob artem, sumptus & ornatum, omnibus mundi miraculis præferendum. *Grana-*
 est & elegans & splendida Domus quæ *nada.*
Generalipha dicitur, natura, arte, situ ad *Grana*
 sanustatem & recreationem composita: *ra C.*
 ære sereno semper gaudens: fontibus
 artificiosis, sylvulis, arboribus fructiferis,
 sepimentis reticulatis, feras continenti-
 bus, & aliis rebus admiranda: in verti-
 cem inde montis enitenti occurrit *Fa-*
nan D. Helena antiquum & spectandum,
 & juxta cisterna publica *Algibe*, cujus
 aquæ potæ ventris profluvium sedant:
 & alia.

Tertia urbis Regio, *El Abveysin* dicta,
 duos complectitur colles, admiranda
 ædium frequentia cultos: olim solis
 Mauris habitabatur, qui agriculturæ &
 serici textrinis fere operam dabant; ho-
 die incolæ ejus serici textrinâ non minus
 se exercent hujus partis Porta est ea per
 quam *Rex Cocho*, urbem *Ferdinando* tra-
 dens exivit, ea conditione, ut nemini
 post se pateret: quod ne fieret, firmum
 ei oppositum fuit propugnaculum:
 Quarta urbis Pars ab majore civium fre-
 quentiâ ex Antiquera urbe huc concessa,
 dicitur *Antiquerula* &c. incolæ ejus *An-*
tiquerulani, populosa est & situ plano,
 ceteris splendore habitationum & fre-

*Gra-
nada.*

quentia non cedens: incolæ Byssum, Ho-
lofericum, Karmesinum, Bombacium,
Damascenam, variasque præstantioris
pretii telas magna copia, & non contem-
nendo quæstu conficiunt: atque opifi-
cum hujus urbis serico texendo viven-
tium quanta sit frequentia, ex eo colli-
gi potest, quod è solis mori arboris foliis
(quibus bombyces vescuntur) Regi
30000. aureorum, præter multas Serici
libras, vectigalis nomine annue sol-
vantur. Hæc de Metropoli,

*Gua-
dix.
Acci.*

Cæteræ hujus regni urbes & opida po-
tiora sunt, introrsus ab *urbe orientem* ver-
sus *Guadix Acci* urbs Episcopalis sita in
planitie spatiosa, undique montibus as-
peris cincta, & 4. amniculis irrigua; fru-
mento fructibus & vino dives, non vero
olea & malis aurantiis ob aëris frigidita-
tem: ulterius *Baza* se offert opidum

Baza. 4000 focorum, in valle situm: *Meridiem*
versus ab urbe Granata occurrit *Albania*
Alba. undique immensis præcipitiis & asperri-
nia. mis rupibus munita, beata vero agro læ-
tissimo, fontibus, & thermis sumtuose
structis, quæ affectibus nervorum im-
primis sunt utiles.

Occidentem versus ab urbe Granata
Loxa. inferius ad *Singulni fl. Loxa* se offert, ab
amœnitate situs *Hortus Granate* audiens:
ager

ager ejus egregiè cultus, & ob miram pa- *Gra-*
 nuli abundantiam, cuniculorum gregi *nada.*
 bus abundat & leporum: ulterius versus
 occidentem succedit *Antiquera*, opidum *Anti-*
 tum Castello Portis ferreis munito, in *quera.*
 edito loco situm, servantur in hoc Ca-
 stello plurima instrumenta bellica Re-
 gum Maurorum, quorum hic locus se-
 cessus amœnus fuit, uti pulcherrimus ac
 fontibus, rivis, campis & collibus gra-
 tiosus, ac frequenti nobilitate habitatus:
 Planitiem agricolæ incolunt, magnam
 ex agris, & Montium salinis admirandis
 quæstum facientes. Fiunt & hic illa *su-*
spicienda capacitatis vasa fictilia, ad con-
 denda & adservanda cibaria & vinum,
 aquam, oleum, cappares, olivas & cu-
 juscunque generis liquores, commodis-
 sima.

Sequitur *Cartama* opidum & Arx, *Carta-*
 ubi ficuum & amygdalarum magnus *ma.*
 proventus: producitur & hic Herba *Sum-*
mage Hispanis, Belgis *Somack* vel *Smack*
 dicta, nigricandis coriis & capillis canis
 conveniens: alius sequitur *Munda*, ad *Mun-*
 eundem amniculum, qui *Cartamam in-* *da.*
de rigans, juxta *Malagam* in mare inter-
 num abit.

Septinilium altius in monte, positione *Septe-*
 prorsus mirabili, conspicitur, plerique *nil.*

Gra-
nada. incolarum domicilia habent subterranea;
in cavernosis rupibus excisa: solum aspe-
rum & lapidosum, aratri impatiens, sed
pecoris varii dives.

Ronda. Hinc prope freti Gaditani fines *Ronda*
se offert, in monte & flumine cincto, sita;
descenditur inde ad flumen 400. gradi-
bus è rupe, Maurorum opera, excisis.

Hinc ad litus maris interni Sequun-
Mar-
bella
Mala
ga. tur *Marbella* ad fluviolum amœnè sita
cum Portu commodo: *Malaga* urbs *Epis-*
copalis, situ, civium frequentia rerumque
omnium copia celebris: Eò variarum na-
tionum mercatores, potissimum Belgæ,
magno numero singulis annis confluunt
ad exportandos, quos vindemia hoc lo-
ci suppeditat, delicatissimos fructus: *Por-*
tum enim habet commodissimum: mu-
nitaque adeo est, ut Propugnaculi vicem
contra Africam obtineat: & *Armenen-*
tarium totius fere *Hispania* hic ab Rege sit
locatum; omni armorum, machinarum
bellicarum, comnearumque genere in-
structissimum: *Duo* habet *Castella* sibi in-
vicem imminencia, ex quorum uno ad
aliud transitus est inter duos muros: con-
dita fertur hæc urbs à Phœnicibus, ante
natum Christum anno 840. Fictilia quo-
que vasa hic conficiuntur nitidissima:
Ager ejus vini generosi & olei foecundis-
simus.

mus. Quinto hinc lapide sequitur *Veles* ^{Gra-}
Malaga opidum amœnissimis cinctum ^{nuda.}
 campis, fructiferisque collibus, in quibus ^{Veles}
 Arx ab Afris olim condita conspicitur: ^{Mala-}
 ubique *uva passa de Lexia & de Sol*, cæru-
 lei coloris colliguntur: incredibilis hic
 pagorum frequentia, quos fere Mauri
 inhabitant, & excolunt nitidissime: ab
Veles ad Litus maris proximum, ædifi-
 cium se offert amplissimum, *La Torre de La Tor*
Velles vocant, in quo varia sunt loca, per-^{re de}
 opportune disposita receptacula om-^{Velles.}
 nium quæ vicinum suppeditat solum,
 ut de iis, antequam evehantur, Regi ve-
 ctigal solvatur: sunt porro in litore maris
 hujus crebræ Turres præfidiaræ, adver-
 sus pyratas structæ, occurruntque hinc
 versus orientem *Almunesar & Salubregna* ^{2. Ca-}
 Castella munitissima in quorum altero ^{stella.}
 Regis Maurorum thesaurus, in altero
 filii & fratres Regii asservabantur: item
Beria, & *Almeria* ad rivum & sinum ma-^{Alme-}
 ris sita, agrum habens fertilem ac salu-^{ria.}
 lubribus aquis fructibus oleoque abun-
 danterem: Hunc locum cum Christiani
 Mauris eriperent, *Vas illud egmaragdo*,
 quod *Genuenses* habent hinc transporta-
 tum fuit: Sequuntur *Muxacra Virgi* &
 alia, & ultra Guadalantin fl.

Murcia Regnum cæteris finibus Va-^{Mur-}
 lentiam ^{cia.}

Mur- lentiam & Castiliam novam contingens,
ci. Regnum exiguum est, olim Spartanus
 Campus, mira hic serici quantitas, fiunt-
 que ex creta Vasa optima. Nomen ha-
Mur- bet ab *Murcia Vrbe* Regni primaria, quæ
cia. sita ad fl. *Seguram* in planitie amænissi-
 ma, quam *Segura* perluit, & derivati
 hinc inde rivuli irrigant, vestiunt vero,
 olea, mali citrii, mori, oriza &c. ita ut
 merito Hortus Hispaniæ audiat: Visitur
 in Templo hujus urbis *Alphonsi Castella*
Cartha- *Regis & Astronomi celeberrimi sepulchrum:*
gena. Altera urbs est *Carthago* ab *Asdrubale*
 tempore secundi belli Punici condita,
 olim ampla nunc neque grandis neque
 bella, sed optimo portu 200. triremium
 capace, & munitionibus spectanda: Hinc
 occidentem versus juxta ostium Guadi-
Alma- lantini fl. in litore offert se *Almaearon*
caron. Ducis *Escalona* Volaque *Marchionis* opidum
 ubere aluminis proventu dives, domi-
 numque suum ditans, altius ad idem fl.
 est *Sorca*: ceteraque opida potiora sunt,
Lebrilla: *Cantarella*: *Calaspara*: *Cieca*:
Lorgui: *Favanella* &c.

Casti- **H** Astenus de Regnis *Castilia Nova* con-
lia *tiguis*, pergo ad *Castiliam Veterem* &
Vetus. regna ei contigua: illis Metropolis est *Bur-*
gos, *Auca* Romanis, sub se habens minorū
 gentium opida 150. Inter primas Hispaniæ

niæ meritò referenda: posita est ad ra-^{Caspi-}
 pidum & minus navigabilem fl. Relan-^{lia}
 sonem, cui 2. Pontes instructi, magnis, Vetus.
 pulchris, commodisque ædificiis passim
 adornata, Foris venalibus, platæis, vi-
 cis, Cænobiis. Templis, ambibus excul-
 ta; inter *edificia* excellit *Palatium Co-*
mitis stabuli: inter *Templa* Cathedrale
 artificiosissimi operis: inter *Cænobia*,
 PP. & Virg. opulenta, *Huelgas* Virg. di-
 vitiis & ampla jurisdictione præstat.
 Arcem habet situ edito magis quam
 operibus munitam, incolas industrios
 & diligentes cujuscunque ætatis sexus
 & conditionis: *aër* vero hic humidus &
 frigidior: circumdant suam metropo-
 lin jucundo, ac commodo situ *Lerma* ^{Lerma}
 ad Relansonem fl. *Ducatus* caput, a-
 grum habens vino & frumento focun-
 dum. *Logronnum* olim *julio-briga*, urbs ^{Logron}
 ad Iberum fl. posita & sub Navarrae o-^{na.}
 lim regno recensita, nunc Casteilani ju-
 ris: & privilegiis ac immunitatibus ab
 Carolo V. (ob fidei merita) donata: a-
 ger ejus vino frugibus, nec non venatio-^{Garay}
 nibus dives: & ad Durii fontes *Garay* o-^{ol. Nu-}
 lim *Numancia* in ruderibus ob fidem, ^{man-}
 celeberrima, *Osma* vel *Vxama* inferius ad ^{cia.}
 Durium, 300. casarum opidum, & *A-* ^{Osme.}
cademia nobile: inde *Randa* & *Penafiel* ^{Aran-}
 ad ^{da Pe-}
^{na-fiel.}

Casti- ad radices montis situm opidum, nobile
lia Palatio Ducis Ossunæ, & Castello in
Vetus. vertice Montis structo: *Frias, Birbiesca*
S. Do- prope Iberum fl. & *S. Domingo* prope
mingo. Lermam, municipia quæ *Velasco* Comiti
 stabuli Castellæ parent. Item ad *Pisur-*
gam fl. ubi Durio conjungitur, & fines
Valla- Legionis, *Valdoledum* sedes olim Regia, &
dolid. Philippi regis locus natalis, non Hispa-
 niæ solum, sed Europæ totius pulcher-
 rima civitas: clara quoque Academia:
 magnifica Principum Palatiis & Foro
 rerum venalium amplissimo, cujus am-
 bitus est 700. passuum: ipsa urbs conti-
 net ædes 11000. agro beata, hortis fon-
 tibusque amoena, & rerum omnium co-
 piâ gratissima est.

Hinc versus austrum & fines Castilia
Sego- Novæ *Segovia* est, urbs opimo episco-
via. patu nobilis, 7000 casas continens, sita
 in loco edito, turribus undique & pro-
 pugnaculis munita, Lanificio optimi
 panni celeberrima, *Superba* Palatio Re-
 gis situ & fabricæ magnificentia nulli
 secundo, atrium continet, in quo om-
 nium pœnè Hispaniæ Regum effigies
 exhibentur: item *Æde Monetariâ* quæ
 in ima valle molis aquaticis exercetur &
Aqueductu mirandi Romanorum operis,
 uti qui habet fornices 177. *Pons* dicitur
 sed

·D E S C R I P T I O. 43

le sed quem aqua superfluit : Laboriosa hæc Casti-
 civitas dicitur , quia nemo in ea mendi-^{lia}
 cius fertur , nisi qui morbis vel ætate o-^{Vetus.}
 perari impeditur. Sequitur prope *Cocca* ^{Cocca.}
 gentis *Alcalæ* sedes : item *Avila* in me-^{Avila}
 dia planitie sita urbs 3000, focorum ;
 montes planitiem ambientes , fructibus
 & vinis præstantibus nobiles sunt , & a-
 moeni : sequitur huic *Penaranda* , & ad *Penaranda*
Tormin fl. *Alba* , unde Duces Albani titu-
 rum habent , & paulo inferius *Salamanca* ^{Alba.}
 urbs sede Episcopali & Equitum fre-^{Sala-}
 quentiâ nobilis ; illustris vero *Academiâ* ^{manca}
 30000. ducatorum annua pensione do-
 tata , & læto agrorum proventu felix.

Cetera opida sunt *Medina* in terra *Cam.* ^{Medi-}
 porum : *Sentica* jam *Camora* in ripa du-^{na de}
 rii fl. *Civitas Roderici* Comitis ad *Aqua-* ^{campo.}
 dam amnem sita. *Placentia* urbs pul- ^{Placen-}
 cherrima , cujus citria ceterique arborum ^{tia.}
 fructus , nec non panis candidissimus ma-
 xime solent expeti montes ei adjacentes ,
Vera de Placenzia cognominantur ; ha-
 betque sub ditione sua opida amoenissi-
 ma , in quibus est *Xavalicium* nemoribus
 superbiens , & *Pisaro* in convalle jacens
 velut altare : nec procul abest occiden-
 tem versus *Caurita* exiguum opidum , ^{Coria.}
 & præter Templum nihil habens illu-
 stre , & rursus ad Iberum fl. *Miranda* ^{Miran-}
 Duca-^{da.}

Leon. Ducatus caput : *Medina de Pamar* *Esse*
S. An. nofa. & ad mare Cantabricum proximum
dero. *S. Andero* & *Laredo* opida Portu & *Pi*
Laredo catu opulenta &c.

Leon **C**astiliæ Veteri Septentrionem ver
R. sus adjacet *Legio* ceteris finibus Por
Leon rugalliam, Gallæciam & Asturiam artie
C. gens: *Metropolis* ejus *Legio* Regno nomen
dedit: hanc Pelagius, è Gothorum Re
gum sanguine ortus, primam Mauris
eripuit: & Castello firmavit, unde Pri
mus Comes Castiliæ audivit: *Templum*
habet artificio mirabili structum & om
nibus indè anteponendum, magnificent.
que sepulchris Regum 37. & unius
Imp. urbs nullius rei indiga est.

Astor. Cetera Regni opida præcipua sunt *A-*
ga. *storga*, parvum, sed situ munitissimum o
piduum, quod *Torto* fl. interluit optimam
trutas nutriens, perluit & vicinum *La-*
cum Sanabriæ, undas maris instar volven
tem & admodum piscosum, in cujus me
Bene- dio rupes, cui *Comes Beneventanus* ædes
vento. magnificas habet instructas: *Beneventum*
vero inferius ad *Tortum* situm, magnifi
cum *Comitis Pimontelli Palatium* ostentat:
Camor- *Camora* olim *Sentica*, urbs munita in *Durii*
ra. fl. ripa, cui *Pons* insignis superstructus:
Ager ejus supra modum fertilis totusque tra
ctus ejus scætet divite vena lapidis cyanei,
(vulgo

ulgo Turquoise,) gens rustica hic inve- *Leon.*
 sita tam in sermone quam in corporis
 cultu atq; vestitu. *Palentia* ad fl. Carrico- *Palen-*
 nis (in Pisurgam labentis) ripam posita *tia.*
 celebris est Acad. & divite Episcopatu.

His opidis Municipia annumerantur
 populosa satis, vinoque & frugibus o-
 palenta: quorum præcipua sunt *Villa*
Bianca ad Burviam fl. solo frugifero emi-
 nens: *Medina del rio secco*, clara mercatu
 & annonæ utilitate, *Betanzos* ad fl. Man- *Betan-*
 dem fructibus abundans: *Cacabelos*, *Pon- ses.*
serrada olim *Interamnium Flavium*, ad A-
 viam fl: *Vierzy*, *Ponte della Reyna*, *Orza-*
naga, *Ledesma*: *Marsilla*, *Villalpando*, *Sal-*
dayna, *Torderillas*: *Toro* propè *Durium* *Toro.*
 fl. & *Camoram*, in altiore & plano loco
 situm municipium, vino rubro & fru-
 ctibus abundans.

L Egioni Occidentem versus succedit *Galli-*
Gilecia, meridiem versus Portugal- *zia.*
 liam habens, ad Occidentem vero &
 Septentionem Oceanum: Litus maris
 hic multis finibus & Portibus 40. nobi-
 litatum opes invehit: Præcipui vero Por-
 tus sunt *Bajona*, *Corrunna* & *Ferrolii* cete-
 ris capaciores; Aër ad oram maris est
 temperatus, in mediterraneis frigidior:
 solum inæquale & montosum fere au-
 gustis vallibus interstinctam, in quibus
 pluri-

Galla- plurimi fontes scaturiunt, & infiniti rivuli discurrunt, & circiter 70. amniculi inter quos eminent *Sil. Minio. ulla & Tambræ* nullius rei indiga regio est piscium vero magnam copiam tam recentium quam muriâ conditorum evehit opida continet 5. & 57. municipia muris cincta.

Primum & celebrius opidum est: *Fla-S. Iago vium Brigantium sive Compostella & S. di Com-Iago* ut hodie vocatur, ab reliquiis *S. Iacob* *postella* *cobi Hispania tutelaris* ibi reconditis: illustris urbs est Academia & sede Archiepiscopali, & 2000 focus.

Lugo. Secunda urbs est *Lugo* ad *Minii fl.* ripas posita, olim ampla ut murorum ambitus testatur: clara hodie est ihermis & bullientibus fontibus saluberrimis.

Orense. Tertia *Orensa*, inferius ad *Minii* ripam sita, nobile habet Templum Cathedralis, & aquas quoque calidas ac innoxias, ager ejus amœnus est, vinique & fructuum optimorum ferax.

Quarta *Tuy* alias *Tude* inferius ad *Minium* prope Oceanum sita: cœlum habens salubre ac solum perfrœcundam.

Mon Quinta, *Mon donnedo* opidum bene situm, loco salubri & foebundo versus fines *Asturiæ*.

Reliquia *Municipia* amant mare aut flumi-

Flumina: Ad mare hinc proxime occurrunt Rivadeo, Rilo, Vivero, S. Mattha, Ferrol portum habens amplum Pondeaume: Callæcia Hortus: Coronna duplex opidum: alterum superius: in clivo montis positum, arceque & mœnibus firmum; alterum inferius, illi ab ima parte mœnibus junctum, à ceteris partibus mari, peninsulæ specie alluitur, Portum habens magnæ classis capacem; & non procul Jaspidis fodinas præstantissimi: sequantur Mongra, Finisterre Cea, Muros, Padron, Ponte Vedra, Vigo, Bajona, portu amplissimo celeberrima.

Flumina tangunt: & quidem Minium Rivada via P. Belexar Porto Marin. Sarria, Castro de Rey: ad Burrujam fl. Viana, Monforte de Lemnos: & ad Mandenum Betancos & alia.

Hinc juxta mare *Asturia* sequitur, regio aspera montibusque & silvis horrida, ac equis, minio, chryfocolla & auro præcipuè fecunda. Dividitur in *Asturiam de oviedo* Gallæciæ vicinam, ubi opidum *Oviedum* receptaculum olim Hispanorum; Mauriseorum terras occupantibus: & *Asturiam de Santillana* Cantabriæ vicina, ubi *Lanes* & *altâ*.

Succedunt secundum mare *Biscaya* & *Biscaya Guipuscoa Cantabria* Regiones. *Biscaya territorium*

*Bis-
caia.*

torium asperum quoque est & montosum, Hispaniæque dissimile, Baccho prorsus inimicum: præter plumbum & magnetem lapidem, copiosas ferri venas fundit: *Incola* ejus exempti sunt ab omnibus oneribus & datis: *Puella* incedunt capite nudo & tonso capillitio, nec virginibus fas est antequam nuptæ sunt, capillum alere aut caput peplo velare: aliàs facie elegantes sunt, & gestibus hilares, affabiles & officiosæ erga peregrinos.

Bilbao

Metropolis hujus Regni *Bellum vadum* sic dictum quia commodè situm loco plano & portuoso 1. leuca ab mari, unde commercii variorum gentium dives est: imprimis lanæ negocia hic vigent, & nucum, castanearum, malorum aureorum; quorum copiosus hic proventus & vilissimum pretium: est & annonæ insignis copia, panisque optimus, & aër temperatus ac salubris, ut fere in omni *Biscaia*: quæ municipia, præter hanc urbem numerat 21. inter quæ potiora, *Vermea*, *Ordugna*, *loquendo*, *Valentia*, *Barmeo*, *Montrico* &c.

*Gui-
puscoa.*

G*Vipuscoa* hinc juxta Oceanum, ad Galliæ usque fines se extendit, interius *Navarra* & *Alava* fines radens: circuitus ejus 36. mill. Regio ferri, chalybisque

lybisque feracissima : unde hic Vulcani *Guit-*
 officina & Martis Armamentarium ab *puscas*
 ipsa natura videntur locata : adjuvat
Chalybs fl. cujus aqua ferrum optimè
 temperat, ita ut Hispani arma non nisi
 hâc aquâ indurata, probent : secatur
 præterea 2. aliis & 16. minoribus flu-
 viis, quorum ripæ habitationibus fre-
 quentes ; *opida* & municipia plura ha-
 bet, fructibus & frumento copiosa, mon-
 tibusque ita cincta ut nec frigore ni-
 mio infestari, nec calore torreri pos-
 sunt : elegantia quoque sunt ædificiis ac
 plateis : ita ut, quamvis exigua sint,
 munditie & nitore, grandes Hispaniæ
 urbes superent : non hic fætor (ut ibi) à
 cloacis sive ollis fictilibus, quas excre-
 mentis plenas, per medium aërem è fe-
 nestris in plateas evacuant : eaque ex-
 crementa ardore solis in pulveres reda-
 cta, & ventis agitata, homines, vestes,
 casasque foedè inficiunt.

Metropolis ejus *Tolosa*, ad Ararin & O *Tolosa*
riam confluentes sita, quibus bini Pontes
 incumbunt : sequitur ad *Chalyben* fl. *Pla- Placen-*
centia, ubi Vulcani officinæ plurimæ. *tia.*

Fontarabia exiguum ad mare opidum *Fuon-*
 est sed natura & arte munitissimum, ad *tara-*
 fluxum & refluxum maris siccum & na- *bia.*
 vigabilem habens Portum ac introitum.

Gui- *Fanum S. Sebastiani* ad ostium fl. U-
puscod. *rinæ* situm, *Portum* habet amplum, cu-
Dona jus ingressus inter 2. *Castella* amicis tu-
stien. rissimus, inimicis vero exitiosus: incolæ
 gloriantur de privilegio, quod Rex cum
 iis præsens negocia tractans nudo capi-
 te loqui teneatur.

Tassa- *Passages* opidum huic proximum;
ges. *Portum* habet angustum sed profun-
 dum, scopulis & præsidio munitum.

Reliqua potiora sunt ad mare *Oria*,
Eleano, *Denia* & intus *Oquina*, *Renteria*,
Villa franca, *Segura* & alia.

Hinc interius juxta *Navarram* & *Ibe-*
Ala- *rim* fl. *Alava* *Regio* se extendit; longa
va. 28 lata 18 leucas, fructibus & vino ab-
Vitto- undans: *Metropolis* ejus *Vittoria*; lauta sa-
ria. tis & commoda urbs, nobilibus familiis
 frequens, mercatoribus & opificibus ple-
 na, vino, lana & ferro fere quæstuosa.
 Cætera opida sunt, *Trevigno* *Comitatus*,
Salvaterra, *Halcos*, *Haro* *S. Vincente*, *S.*
Gadea, & alia.

Na- **S** Equitur *Navarra* ultimum nobis sub
varra. *Castella* *Regnum*, cæteris partibus *Gal-*
liam, *Arragoniam* & *Castiliam* attrin-
 gens; rarius habitatum & montibus fere
 inclusum; cum tamen pecori & agri-
 culturæ valde sit commodum, & finiti-
 mas *Hispaniæ* *Provincias* aëris clementia
 vincat:

• **DESCRIPTION.** SI
 vincat: uti quod situm sub gradu latitu-^{No-}
 dinis 43. Dividitur in 6. Partes, qua-^{uaria.}
 rum cepita *Pompelona*, *Stella*, *Tudela*,
Oliva, *Sanguessa*, & *S. Iuan de pie del*
Puerto.

Metropolis ejus *Pompeopolis* ad Agram ^{Pompe-}
 fl. sita, in campis fertilissimis non pro-^{lona.}
 cul ab montibus Pyrenæis, urbs magna
 & opulenta, ac Episcopali sede nobilis:
 munitaque muris firmis ac 2. Castellis.

S. Ioaannis Pedis Portus opidum ad fi-^{S. Iuan}
 nes Galliaë positum est in altissimis mon-
 tium jugis, quorum ascensus est 12000.
 passuum, suntq; undique fontibus uber-
 rimis & multis fructibus conspicui, ferri
 quoque fodinis divites: in jugo planities
 est & campus amœnus, omni tempore
 viridis.

Prope, versus Pompeopolin, adjacet
 3. leuca *Roncevallis* clarus locus ab in-^{Ronce-}
 ternecone Rolandi, agnati Caroli mag-^{valles.}
 ni. *Stella* occidentem versus ad Egam fl. *Stella*.
 occurrit: *Olite* meridiem versus ad Ci-
 cadum amnem: *Sanguessa* versus orien-
 tem ad Veralum fl. *Tudela* in ulteriore
 Iberi ripa est, in regione *Pompeopolis*, præ-
 cipua loca sunt juxta *Vidassum* fl. *Ma-*
ja, *Ianci*, *Aranos* *Lefaca*, *Vera*, item ad
 Agram. *Huartear* aquil: *Lacunea*. *Arbicu*,
Echarriarana & alia sub *Stella*: ad Egam

Navar *Lerius, Carcar, Andosilla, S. Adrian:* ad
 1^a. *Iberum Lodosa, Mondaxi La Cagurria*
Viana & hinc proxime Aras, Bargota,
Desio, Aguilar, Torralva, Nacar &c. sub
Olite. Oliva ad Cicadam Tafalla, Veire Piillas:
 ad *Agram Milagro. Funes, Peralta. Falces:*
Sangu *Miranda, Larraga & alia: sub Sangueta:*
 1^a. ad *Veralum, Casseda, Hybar Lumbier,*
Vrroz, Larrasoayn: Tiebas & alia. Sub Tu-
Tude- *dela ad Iberum in ripa citiore, Ca-*
 1^a. *dreita, Valtierra, Arguedas, Murillo. Fu-*
stinanz, in ulteriore: Bunnel, Cortes, Riba
forada, Ablitas & alia.

Porro ad *Castiliam* quoque spectant
Insula Canarie olim *Fortunata* dictæ,
 non procul a continenti *Africae* in *O-*
ceano Atlantico sitæ sub gradibus la-
 titudinis 28. 29. Longitudinis 8. 9. 10.
 infra *Maderam* insulam: sunt autem
 præcipuæ 7. scil. *Canaria magna, Tene-*
rissa, Gomera, Palma, Ferro, Lanzeroia
& Fortaventura,

Canaria *M* *C* Apud earum est *Canaria magna* ab
 1^a. *M* qua ceteris cognomen est, ambitu
 suo 40000. passus complectens conti-
 nensque incolas circiter 9000. Sacca-
 rum hic conficitur optimum cui rei de-
 stinatæ 12. machinæ (ingenios vocant.)
 vinum quoque producit præstantissi-
 mum, fructusque perfectissimos; ac alit
 plu-

plurima armenta & pecudes: civitas ejus *Canaria*.
Palmasum urbs perpulchra, civibus ^{ria}
splendidis habitata, ac aëre gaudens ^{insula.}
temperato: Caput & Metropolis est ce-
terarum insularum uti in qua *Gubernator*
agit. *Tribunal* habens ad quod om-
nes insulam provocantur: reliqua hujus
insulæ opida sunt *Telden*, vino generoso
nobile, *Galder* & *Guia*.

Sequitur hanc versus occidentem *Te. Tene-*
neriffa: forma triangulari, solo collife-^{ria.}
ro: montem habens altissimum, flam-
mas sulphur & pumices eructantem: ar-
bores alit raras, sed ingentes laurorum
lucos: frumento & oryzâ abundat supra
reliquas: Ingenios quoque 12. habet
sacchari conficiendi, quod & hic copio-
sum, uti & *Vina Malvasia* & *Vidonia*:
urbsejus præcipua *Laguna*, duas habens
parochias, ceteræ sunt *Santacruz*, *Lota-*
tau, *Rioleio* & *Garachico*.

Gomera Comitatus titulo insignis est, *Gome-*
suumque habet tribunal ab quo ad Par-^{ria.}
lamentum Canariense datur appellatio:
Abundat frumento & vino: Sacchari u-
nam habet machinam. *Civitas* ejus *Go-*
mera quoque audit & Portu gaudet o-
portuno.

Palma inde insula in ambitu continet *Palma*
25. leucas forma orbiculari, saccharo

Canaria & vino abundat : recipitque Rex ex hac
ria & Teneriffa Canariaque insulis annuè
insula. 50000. ducatorum , habentque unum
 junctim Episcopum, cujus reditus 12000
 ducati : frumenti non adeo dives est,
 quod fere à vicinis accipit. Prima ejus
 civitas *Palma* , pulcherrimum habet
 templum.

Ferro. *Ferro* sive *Ethierro* Comitum Gomerae
 peculium est, gentis *Ajalæ*, ambitu suo
 6. mille complectens , aquæ potabilis
 indiga est , quam arbor supplet, in me-
 dio insulae nata frondibus olivæ , recta-
 que perpetuis nivibus , aquam destillans
 optimam , in subjectam cisternam, tantâ
 copiâ , ut & incolis & pecori sufficiat.

Forta- *Fortaventura* & *Lanzerotta* orientem ver-
ventu- sus à Canaria sitæ insulae, comitem suum
ra. habent ex familia de *Herra* , tribunal-
Lanze que peculiare à quo tamen appellatur
rotta. ad Canariense : *hujus* merces præcipuæ
 sunt *Tuffineta* , id est , caprarum carnes
 siccate : *illa* frugibus abundat & arma-
 tis : Adjacent his *Gratiosa* , *Alegransa* &
 aliæ insulae minores & non magni mo-
 menti : Atque hætenus de Castiliæ u-
 triusque Regnis.

Arro- **S** Equitur *Arragonia* , Tertium Hispa-
gonia. niæ Regnum Princeps , utrique Ca-
 stiliæ, Navarræ , Pyrenæis , Catalauniæ
 &

& Valentiaë contigua, sub gradibus lati- *Arra-*
 tudinis 40 usque 43. Longitudinis 16. *gonia.*
 usque 19. posita: *Solum* habet ferè sic-
 cum & asperum, multisque introitus
 locis, aquâ & incolis destitutum: non
 tamen desunt *valles* aquis, riguæ & den-
 sè habitate, optimarumque frugum &
 fructuum feraces.

Metropolis ejus *Casar Augustis*, mag. *Sarra-*
 nificentissima Hispaniaë civitas, Italico *gonia.*
 more structa, uti & *Valentia* & *Barcino*;
 metropoles *Catalaunia* & *Valentia* Re-
 gni, Sita ad Iberum fl. loco campestri
 & patenti, amæno ac fertili, Pontem
 habens lapideum egregii operis, quo
 Iberus transitur: plateas latas & aper-
 tas; ædes splendore nullis Hispaniaë ur-
 bium secundas: Tempia majora 17, Mo-
 nasteria 17. adeo ut nulli Hispanicarum
 urbium cedat, sive soli ubertatem sive
 situs amœnitatem, vel urbis nitorem &
 ornamenta requiras: Accedunt *Acade-*
mia: *Arx*: *Curia publica*: *sedes Archiepis-*
copi ab quo Reges *Arragonia*ë diadema
 solent accipere, quæ urbis magnificen-
 tiam non parum augent: *munita* insuper
 est duplici muro: & extra priorem mu-
 rum plurima sunt ædificia, alteram qua-
 si urbem constituentia: inter quæ *Xeno-*
dochium operibus insignioribus Europæ
 connu-

Arra connumerandum: item *Alipharia*, domus
gonia ampla & amœna in campo structa &c.

Catala Ceteræ urbes sunt, *Catalajud* sita in
jud. valle campestri ad Salonem fl. qui supra
 Cæsaraugustam in Iberum exit, nata
 ex *Bilbilis*, *Martialis patria*, ruinis, quæ
 medio inde mill. in colle *Baubola* Salone
 fere circumfluo visuntur: *Ager* ejus di-
 ves frumento, frugibus, vino & Oleo, ac
 opidum ipsum opificibus frequens, pa-
*Tarra-*ret Episcopo *Tarraconensi*: cujus civitas
gena. inde septentrionem versus prope fines
 Castellæ veteris & Navarræ sita ad ri-
 vum *Queiles* juxta *Tudelam* in Iberum
 exeuntem: camporum glebis felix &
 annonæ copia abundans: Reliqua hujus
 Archiepiscopatus opida posteriora sunt,
 prope *Tarraconam*, *Vervela*, *Boria*, *Ma-*
gallon, *Calcena*, *Aranda*: & ad Salonem fl.
Ariza, *Piedra*, *Darcca*, *Marata*, *Riela*,
Plasencia: in ripa Iberi dextra *S. Fee*,
Fuen- *Fuentes Sastago*, ad Agnam rivum *Belchite*
tes. ad *Martinam*, *Ixar*, *Montaluan*, *Segura*:
 ad *Guadalopam*, *Alcaniz*, *Caspe*, *Mael-*
la, *Calanda*, *Castellot*: & inde versus *Vz-*
Tervel *lencia* & Castellæ novæ fines. *Tervel*
 civitas Episcopalis, opulenta, & com-
*Alba-*merciis frequens: & *Albarasin* civitas
rasin. quoque Episcopalis olim *Lobetum* &
Turia vocata ab *Turia* fl. in cujus ripa
 sedet,

sedet, hodie Guadalauria dictus. Arro-

Item prope ripam Iberi sinistram, gonia.

Aula Dei Cuera Rueda & Almolda &c.

Sequitur hinc proximè versu Septen-
trionem, *Episcopus Oscensis*, cujus civi-
tas *Oscæ*, Academia antiquissima nobi-
lis, nam & *Q. Sertorius* Scholas hic fan- Hues-
cavit: subsunt ei *M. Arragon. Sietamo.* ca.

Casus Saxa de Surta: Alcuesar, Antil-
lon, Sarinena &c.

Adjacet ei versus pyrenæos *Episcopa-*
tus Iacensis: cujus civitas *Iaca* ad Arago-
nem fl. sita sub Pyrenæis ad vallem d' *Ai-*
sa, Castellum habens 5. propugnaculis

munitum. In vicino *Monasterio S. Ioan-*
nis de Penia. Monumenta visuntur *Re-*
gum Sobrarvia, cujus Regni caput fuit S. Iuan-
Aisa ad rivum proximum sita, quod se de la
diduxit in vicinam *Ripagorziam*: Reg- penna-
num itidem sub se habens pagos & mu- Sobrar
nicipia 360. quorum capita fuere *Bena-* be.

vari, Roda & Venasque Castello insigne, Riba-
ad *Esseræ* fl. fontes in valle situm opi- gorca.
dum: *Sobrarvia* vero subsunt municipia Venas-
60. ibidem in vallibus fertilissimis & que.
populosissimis sita. Hoc Regnum olim

continebat *Comitatum Arragonia* circa
Aragonam fl. extensum, qui Comita-
tus sensim productis limitibus Regna
illa obsorbisit, ipseque Regni nomen

Catalonia adeptus fuit: Huic versus meridiem contiguus est *Episcopatus Balbastrensis*, juxta *Leferam* & *Alconædrum* fluvios ad Iberum usque protensus: ejus metropolis est *Barbastrum* ad ripam *Veri* fl. situm: arcubus ferreis nobile; agrum habens olei inprimis feracem: ejus opida sunt *Monsonium* ei vicinum ad *Esseram* fl. & collem cognominem, opidum nobile conventibus Regnorum *Arragoniæ*. *Valentiæ*que & *Principatus Catalauniæ*: fertilis agri & aprici situs: item *Oluena*, *Castro*, *El Grado*, *Berbegal*, *Xixena*, *Alcolea*, *Fraga* olim *Gallica Flava* & *Mequinezia* ei vicina ad *Iberum* fl. & alia.

Catalonia.

SEquitur hinc versus orientem *Principatus Catalonia*, appendix Regni *Arragoniæ*, juxta mare internum longe se extendens inter *Narbonense* territorium & *Valentiæ* Regnum, sub gradibus latitudinis 41. 42. longitudinis 19. 20. 21. Solum ejus omnia fert quæ cetera *Hispania* præter *Saccharum* & *Spartum*: regio est populosa & industriis opificibus agricolisque dives: continet *Ducatum Cardona*: *Marchionatum Arona* & 2 alios: item *Comitatus* 11. *Baronias* & *Dominia* plurima: *Civitates* 9. *municipia* muris cincta 47. *pagorum* numerum ingentem, *inhabitantium* 600000. interque eos supra

10000. Gallicæ nationis sive originis, *Catalonia.*
 qui agriculturam & pecuariam, artesque
 mechanicas tractant sedulô.

Metropolis ejus est *Barcino* Emporium *Barcelonia.*
 celebre, licet commodo portu destitua-
 tur: cui inservit Pons 750. passus in
 mare (cui adjacet) protensus, ventorum
 vim sustinens, ceterum urbs est Italico
 more structa, latis & apertis plateis ele-
 gans, quæ (quod rarum in Hispania,) *cloacarum*
 structurâ & usu mundæ: in-
 super ædificiis è vivo saxo conspicua,
 quibus hortorum accedit amœnitas.
Academiâ & mercimoniis illustris: ma-
 gnitudine Neapoli par, licet frequentia
 civium minimè: sita in agro *Lalerano*
 campestri, qui vino, leguminibus & fru-
 ctibus *Hortensibus* dives: non vero fru-
 mento & oleo: ab oriente *Besons* ab oc-
 cidente *Rubricatus* fluvii non longe ab
 urbe in mare se exonerant: est & nobilis
 hæc civitas titulo *Comitatus*, & jure si-
 ve privilegio singulari cudendæ mone-
 tæ: cujus inscriptio: *Barcino civitas*.

Sequitur occidentem versus in maris *Tarra-*
litoris *Tarracona*, juxta ostium *Franco-gona-*
lini fl. structa à *Cneo* & *P. Scipionibus* urbs
 nobilissima, uti ab qua maxima *Hispa-*
niæ pars *Tarraconensis* olim audivit.
 Hodie & *Archiepiscopatu* ac *Academiâ*

Catalonia. illustris est, & antiquorum monumento-
rum repositorium: ager ejus frumenti,
vini, oleique ferax: ulterius versus occi-
Tortosa. dentem succedit. *Dertosa* Academiâ quo-
sa. que nobilis urbs, munitaque duobus
Castellis in monte è diametro structis:
situs ejus commodus ad Iberum fl. non
procul à mari, occupat vero fluvium
Pons navalis, magno artificio structus.

Lerida Interius hinc ad *Segrum* fl. qui in Ibe-
rum exit, occurrit *Ilerda* in modico col-
le sita, Academia quoque & Episcopali
sede nobilis, muros habet è vivo saxo
structos & ædes intus non contemnen-
das: Agro suburbano Ceres, Bacchus &
Pomona mirum in modum favent, nec
Pallas oleam invidet: Proxime adjacet
Aytona. ei inferius ad Segrum fl. *Aytona* opidum
na. Marchionatus titulo clarum: altius ve-
Balaguer. ro ad Segrum *Balaguer* & *Vrgel*: tum in-
Vrgel. de inferius versus mare juxta Rubrica-
Cardo- rum fl. *Solsona*, *Cardona* Ducatus caput,
na. ubi *Mons*, cujus terra farinam refert, *Fons*
cujus latices vinum rubrum colore fia-
gunt: & *Sal* diversi coloris, cotusus vero
niveus apparens.

Mon- Hinc inferius, *Manresa* & *Mons Serrat*,
serrat. opidum situm ac editissimam rupē pro-
pe Rubricarum fl. (qui ibi, uti & *Man-*
resæ, Ponte transitur:) Rupes alta est 2.
mill.

. D E S C R I P T I O. 61

mill. ambitu suò 4. mill. complectens: *Catalonia.*
 celebris locus miraculis & Monasterio
 PP. ord. Benedict. & S. Ignatii votis
 hic piè peractis, antequam ad Socie-
 tatem Jesu fundandam prodire Anno
 1521. Hinc ad Terum fl. *Vich & Girona* *Girona*
 se offerunt: *hæc* Ausseuanorum caput
 colliculo imposita est nec magna, sed
 opificum & mercatorum frequentia
 locuples. Inferius hinc prope mare &
 Ostium Teri *Torcella* est & inde versus *Torcel-*
 Barcinonem in litore occurrunt *Pala-* *la*
mos fortalicio munitum opidum: *Bla-* *Tala-*
nes: Portus *Pineda & Calella*: &c. Ver- *mos.*
 sus Narbonense vero Territorium of-
 fert se *Comitatus Ruscionensis* *Cataloniæ* *Ronci-*
 appendix: sic dictus ab urbe ejus no- *glione*
 minis quæ olim stetit mediâ leuca à Per- *cum.*
 piniano ubi nunc *Castellum Ronciglione*
Metropolis ejus est *Perpinianum* urbs *Perpig-*
 non admodum antiqua, loco plano ad *nam.*
 Thetin fl. posita, sed versus meridiem
 leniter assurgens ubi Castellum immi-
 net quod munimentis cetera Hispaniæ
 facile superat: interque amœnissimas
 Hispaniæ urbes refertur; licet sær hic
 minima de causa mutetur, & sævis
 ventorum turbinibus molestetur: æ-
 des numerat 4000. quantas vix ulla
 præter Barcinonem, Lanificio dives est.

Cata- & illustris PP. Soc. Jesu Collegio. Reli-
lonia. qua opida ejus Comitatus sunt: Galliam

Salsas. versus, *Salsas* fortalitium juxta Paludem
structum insuperabile ; propugnaculis
enim ea arte instructum est, ut plures
videantur Arces esse, subliciis Pontibus
ita distinctæ, ut licet altera capta sit, re-
liquæ nihil damni inde sentiant. aër ve-
ro hic pestilens, æstate, ac insalubris ob
paludes vicinas: Hæc versus Septentrio-

Helna. currit *Helna* olim *Helena Castrum* ad Te-
cham fl. prope mare sita civitas Episco-
palis, in qua *Constans Imp.* olim inte-

Collis- riit: ulterius hinc ad maris litus *Collibre*,
bre. olim *Illiberis*, tenue urbis vestigium o-

Roses stentat: item *Roses* inter mare & Lacum
sinuosum, loco munitissimo situm opi-
dum, cui vicina sunt *Castello*, *Ampurias*
& alia.

Valen- **C**ataloniæ juxta mare succedit ultra
tia. **C**iberum fl. *Regnum Valentia* ad Mur-
Reg. ciam usque extensum: interius Arrago-
niam & Castiliam novam attingens: sita
sub gradibus latitudinis 39. & 40. lon-
gitudinis 17. 18. cœlo gaudens benigno,
& solo felici: alibi planicies sunt
fertilissimæ: alibi campi fructibus opti-
mis foecundi: alibi montes, olei, vini &
pecorum opulenti; item herbis & stir-
pibus

pibus quidam abundantes : alibi , versus *Valentia*
 Iberum fl. argentifodinæ : ad Promontorio *Valentia*
 Finistratum ferri mineralia : circa
 Segorbiam lapidicinas habet : alibi al-
 bastrum effoditur ; passim alumen, rubia,
 calx, & gypsum : maximus vero quæstus
 percipitur ex vasis fictilibus (quæ Por-
 cellanæ vocantur) elegantia admirabili
 perfectis : continet 4. civitates : 60.
 Municipia muris cincta , & 1000. pa-
 gos : irrigatur annibus 35. inter quos
 eminent *Migliar* : *Morvedro*. *Guadalviar*,
Xucar & *Segura* : sinus maris præcipuè
 habet 2. *Sucronensem* scil. & *Illicita-*
num : *Portus* clariores 4. *Vineri* scil. *De-*
niæ, *Xabiæ* & *Alicantæ* : *Turres* in li-
 tore *Præsidiales* circiter 27. in quibus 2.
 pedites & eques unus jugiter excubant,
 ut pyratarum vel hostium adventum
 speculentur & incolis obnuncient. *Di-*
viditur in 4. *Regiones* : quarum *Prima* ab
Cenia fl. & finibus *Cataloniæ* procedit
 ad *Migliar* fl. usque , *Secunda* inde ad fl.
Morvedrum usque ; *Tertia* quæ flos *Re-*
gni hinc usque ad *Molinellum* : *Quarta*
 deinde ad fines usque *Murciæ*.

Metropolis *Regni Valentia* quoque *Valen-*
 dicitur , urbs venerandæ antiquitatis, &
 uti olim sic hodie primariis *Hispaniæ* *Civ.*
 collocatur , omnium vero fructuum va-
 rietate

Valen rietate amœnissima, & cœli solique tem-
tia. perie felici Campaniæ non concedens:
 sita est ad Turium sive Guadalauriam,
 Italicarum instar urbium structa: *Aca-*
demia, frequenti nobilitate, & magno-
 rum virorum origine illustris: *adificia*
 intus continens 12000. præter ea quæ
 in suburbiis & hortis urbana numero
 fere exæquantia spectantur: mechani-
 cis quoque artibus frequens est, ac la-
 nificium hic excolitur diligentissime:
 emporiumque audit nobilissimum: mil-
Grajo. le etenim passus ab urbe *Portum* habet
 ad intimum sinus Sucronensis reces-
 sum, Turiaque fl. ostium: Pontem i-
 tem 150: passus in mare productum,
 ac propugnaculis & bellicis tormentis
 munitum: ita ut hæc civitas commer-
 cii quoque exterarum gentium fre-
 quens sit, ac civibus festivis gratia: a-
 liasque ob dotes suas *formosa* audiat, uti
Gua- *Barcino Dives* & *Saragoza Satura*. Tu-
dal- rius amnis qui eam alluit, limpidas ac
viar. fl. purissimas fert aquas, ripisque gaudet
 amœnissimis, uti quæ à fonte ad ostium
 usque nemoribus ac arboribus flori-
 busque ac rosis, omni anni tempore vi-
 rentibus sunt coronatæ, unde *Silius Ita-*
licus.

Floribus & roseis formosus Turia ripis,
 Non

Non procul ab urbe conspicitur lacus *Valen-*
Albufera, grata piscibus habitatio præ *tia.*
 fertim anguillis, sed magis avibus palu- *Albu-*
 stribus; cetera opida præcipua hinc *ver-* *fera.*
fus Murciam occurrentia sunt *Moncada* *Monca*
 ad *Sucronem* fl. supra *Albuferam* & *al-* *da.*
 tius ad rivum *Sucronis Xativa*, in edito *Xati-*
 colle sita, fontibus saluberrimis, arbo- *va.*
 rumque fructibus præsertim *Malis Pu-*
niciis abundans. Laudatissimi quoque
 ac tenuissimi lini proventu dives: foco-
 rum numerat 3000. Inferius hinc pro-
 pe mare & *Molinellum* amnem *Gandia* *Gan-*
 se offert ubi Collegium PP. Soc. Jesu *dia.*
 habent illustrissimum: sequitur ad *Litus*
Denia titulo *Marchionatus* nobilis & *Denia*
 duobus *Portibus* clara, Arceq; firmâ mu-
 nita, sita in colle, speculum habens ad ma-
 re quæ longinquum navigantibus pro-
 spectum præbet. *Sabea* *Deniæ* propinqua, *Sabea.*
 Portu quoque gaudet commodo: item
Bellaguardia, & *Alicante* opidum Portu *Ali-*
 & vinis generosis celeberrimum, *Portus* *cante.*
 ejus munitus est 3. Propugnaculis & Ca-
 stello, quod editissimo loco structum;
 introrsum hinc sunt *Xixona*: *Alcoy* *Biar*, *Biar.*
 Candidissimi Mellis copiam ferens: *oliva*,
 & aliæ valles fructiferæ plures; Ad ma-
 re prope fines *Murciæ* & ostium *Seguræ*
 fl. offert se *Guardamar*, sale dives, quod *Guar-*
 Belgæ *dama?*

Valentia. Belgæ evehunt : & altius ad Seguram
Oribuela opidum, & alia: hæc versus *Mur-*
ciam. à Valentia vero versus *Cataloniam*

Morvedro. occurrunt ad *Morvedram* fl. *Saguntus* fi-
 de & ærumnis urbs inclyta : hodie *Mor-*
vedro dicitur ab muris ejus veteribus :
 Theatrum certe & nunc ibi cum scena,
 &c. præter multa alia antiquitatis ve-
 stigia , in muro veteri reperitur hæc in-
 scriptio: SENATUS & POPULUS SA-
 GUNTINORUM CLAUDIO INVIC-
 TO PIO FELICI IMP. CÆS. PONT.
 MAX. TRIB. POT. P. P. PROCOS.

Segorbe. Altius ad *Morvedram* *Segorbia* jacet
 non ignobile opidum ; ad *Miliarem* fl.
 & litus maris *Borriana*: *Salines*: *Villa real.*

Benicasi
Peniscola. *Castello*:ulterius *Benicasi* ad finum maris,
 & *Oropesa* Vetus, ac *Peniscola* in scopulo
 Pyramidali , inter maris sinus sita, refu-
 gium & latibulum *Benedicti* 13. *Catalani-*
ni, *Pont. Max.* cum *Constantiæ* honore
 Pontificatus privaretur : hinc introrsus
 planities se pandit foecundissima, in qua
Benicarlo S. Matheo : *Salsadella Vallinova*
 & alia.

Hæc de Arragoniæ Regnis & urbi-
 bus in Hispaniæ continenti sitis: sequun-
 tur *insula ad regnum Arragonia perti-*
nentes, quarum Valentiaæ Regno proxi-
 mæ sunt.

B *Aleares* : & totidem *Pitiusæ* dictæ: *Balæ-*
Baleares hodie *Majorca* & *Minori-*^{res}
ca vocantur, sitæ sub gradibus latitudi-^{Inf.}
 nis 39. 40. longitudinis 20. 21. 22. Et *Majo-*
 quidem *Majorica* 480000. passuum am-^{rica.}
 bitus est, Tribus urbibus pagisque mul-
 tis, & portibus undique frequens, om-
 nium rerum copiâ supra alias ubivis in-
 sulas abundans: frumenti, Salis, olei,
 vini, casei, pecudis, armentorum atque
 ferinæ carnis aded ferax, ut ad exteros
 quoque exportentur: damarum, cervo-
 rum, cuniculorum tanta est multitudo
 & tam certa venatio, ut inde quotidianus
 carniûm esus in insula unice suppleri
 posset: Profert & sponte, locis silvestri-
 bus, *Myrthi* salutaris ac delitiosæ ma-
 gnâ vim, ex cujus flore liquor omni-
 thure Sabæo odoratior elicitur.

Metropolis ejus *Majorica* quoque au-^{Majorica Co.}
 dit, sita ad sinum maris amplum: inter
 2 Promontoria influentem; quo Portus
 efficitur celeberrimus, & introrsus, ver-
 sus urbem, tutissimus ob molem in ma-
 re, ex urbe productam, & promonto-
 rium Portopini ei è regione respondens:
 mediam fluvius perluit, conferens ad
 salubrem urbis purgationem; hortorum
 quibus maxime decoratur irrigationem,
 navium aquationem & Portus ipsius
 commo-

Baleares commoditatem: occupat urbs planitiem cum colle excelso; in hoc Arx est & Templum maximum ac palatium Episcopi cum ambulacro, ex quo prospectus in mare amoenissimus: tota ambitu suo continet, præter hortos, domiciliorum 6000. quo cum aliis operibus magnifice structis, urbem (quæ 10, patet Portis) omnium Europæ pulcherrimam & conspiciendam efficiunt.

Mino. riva. *Minorica* insulæ (ab hac orientem versus sita) ambitus est 15000. passuum, altis montibus & nemorosis undique cincta: mediterraneæ vero partes, ubertate soli & pascuorum bonitate Majoricæ minime concedunt; mulos autem alii præstantissimos: unam tantum continet urbem, quæ & *Minorica* dicitur, & plures pagos: Portusque duo quorum *Minoricæ* urbis *Maonius* dicitur; alter *Fornelle*.

Pitius *Pitiusarum insularum* major olim *Fa Ins. busus*, nunc *Tyica* audit, ambitu suo *Tyica*. 100000. passuum complectens, sita inter gradus latitudinis 38. & 39. longitudinis 19 & 20. ab continenti valentiæ 10. circiter leuc. opidum habet ejusdem cum insula nominis; ager illius fertilis, frumenti; & omnis generis fructuum ferax: hodie Salis copia abundat, qui
hinc

hinc in Italiam & alias Europæ partes ^{Sardis-}
 dehinc : nullum animal Venenatum ^{nia.}
 tolerat, ac ne noxium quidem ullum,
 præter cuniculos, qui segetes interdum
 vastant & sata subruunt.

Cum tamen altera *minor, pitiusa, olim* ^{For-}
Ophiusa nunc *Formentera* dicta, pœne ^{menta-}
 deserta sit ob multitudinem serpentum ^{re.}
 quibus abundare fertur : ejus ambitus
 70000. passuum.

A B his insulis versus orientem oc- ^{Sardi-}
 currunt *Sardinia* & *Sicilia*, duæ in- ^{nia R.}
 sulæ maximæ, Regni utræque nomine
 insignes & ad Arragoniæ Regnum Spe-
 ciantes : Harum *Sardinia* in mari Thy-
 reno sita est sub gradibus latitudinis 38.
 39. 40. longitudinis . 32. 33. Soli
 quam Cœli melioris ; atque ut maxime
 fecunda, sic pestilens est : nullum ta-
 men lupum aut animal veneficum alit,
 præter *Solifugam* exiguum animalculum,
 araneo simile, quod in metallis argen-
 teis (quæ hic non desunt) plurimum est,
 occultim reprat, & imprudenter super-
 sedentibus pestem facit : Producit &
 herbam (inter ceteras) quæ *Sardos*
 audit, quam qui manducavit, riden-
 do moritur : unde illud : *Risus Sardo-*
nus : Ceterum tritico, vino, pecore, ar-
 mentis aliisque ad vitam necessariis
 abundat.

Sardi- abundat. *Equos* nostris minores alit, vi-
nia... giles tamen & robustos, tantâque copiâ,
 ut non pauci in sylvis sine certis dominis
 vagentur agrestes & indomiti; Abundat
 & apris, cervis, damis aliisque feris, un-
 de venatio hic dives. incolæ corpore
 sunt robusto, vili cibo ac potu conten-
 ti, & indocti fere inurbanique, advenis
 tamen satis humani.

Regimen penes Proregem fere est, qui
 fere Hispanus, haberque sibi adjunctos
 Assessorem J. U. Doctorem aliosque
 Senatores.

Vrbes - *Vrbes* pro amplitudine habet paucas;
ejus. & quidem *Archiepiscopales* 3. earum *Pri-*
Caglia *ma Calaris*, in extrema insulæ parte Afri-
ri. cam versus sita ad ingentis sinus gre-
 mium inter duo Pomontoria; urbs am-
 pla & in 4. partes divisa, sedes Prore-
 gis, Comitumque ac Baronum ac ci-
 vium opulentiorum: Archiepiscopi hu-
 jus *suffraganei* sunt *Episcopi Sulcitanus*, in
 villa *Soloi*, & *Lasensis* vulgo *Lessa*.

Sassa- *Secunda Metropolis est Saffaris*: Sep-
ris. tentrionem & Corsicam versus sita in
 loco plano, ac litore occidentali, minus
 munita sed agrum habens amœnum, fru-
 gibus optimis fertilem & fontibus pul-
 cherrimis irriguum. Hujus *Episcopi suffra-*
ganei sunt: *Algarensis*, *Bosensis*, *Emporien-*
sis,

is, Empurias, & Fausinensis in Castro ^{Sardi-}
Tarragonensi residens: vulgo Terra No- ^{nia.}
via: & quidem *Algarensis*.

Civitas *Algera Nova* est & exigua, *Alger.*
sed populosa & munitissima, ac perpul-
chris ædificiis exulta: Incolæ fere sunt
Tarraconenses: sita est in litore insulæ
occidentali ad sinum amplum & multa-
rum navium capacem.

Bosensis Episcopi civitas est *Bosa*, sita *Bosa.*
est à litore paulatim juxta Thyrsum fl.
insulæ hujus maximum.

Tertia Metropolis nunc est *Oristag-Orista-*
num, in litore occidentali & loco plano, ^{g^m.}
Africam versus sita: aërem habens insa-
lubrem, ob paludes & stagna, & inde in-
colis sat infrequens. Hic *Præsul Arboren-*
sis audit, nullosque habet suffraganeos.

Africam versus infra Calarim civita-
tem ad orientale insulæ latus, *Chia ja.* ^{Chia.}
cer, ubi Portus olim *Herculis* fuit, uti
Cluverius arbitratur.

Sunt & alia opida hic ignobiliora, nul-
lam tamen hodie in Mediterraneis ur-
bem esse tradunt.

S I C I L I Æ

D E S C R I P T I O.

Sicilia omnes interni maris insulas magnitudine iuxta & claritate antecellit: quōdā (Si veteribus credimus) continens, 1400000 passus & Italiae annexa; post terræ motu ab ea divulsa, quia, cum pluribus locis sit bituminosa, ignea ac cavernosa, vêtis & terræ motibus quoque obnoxia est: alias cœli clementia & soli ubertate adeo felix, uti horreum olim Romanorum dicta fuerit: non pauci sunt agri, qui ex uno modio sementis 100. reddunt: vino quoque & melle optimo abundat, neque quicquam deficit eorum quæ ad vitam humanam necessaria sunt; plures habet *scaturigines* calidas & ferventes: nec *gemmarum* quarundam, sed ignobiliorum, expers est: *Marmorum* vero elegantissimorum dives. *Sita* est in mari Mediterraneo, inter Thyrrenum & Siculum maria: interque gradus longitudinis 35. & 39. latitudinis 36. & 38. forma triangulari, unde & *Trinacria* veteribus & *Tiquerra* nuncupata fuit: Tribusque Promontoriis in mare prominet: *Lilybeo* scil. Africam Spectante: *Pachyno*, Græciam: atque *Peloro*, Ita-

*Qua-
litas.*

Situs.

• D E S C R I P T I O. 73

Italiam : atque inde in 3. dividitur Re-^{Sicilia}
 giones : quarum una dicitur Vallis Demo-^{tres.}
 na quæ Pelorum Promontorium conti-
 net, usque ad fl. Teriam & Himertam:
 altera Vallis Noti, Promontorium Pachy-
 num spectans, ab amne Teriâ usque ad
 Gelam. Tertia Vallis Mazara, in qua Li-
 lybæum Promontorium.

Plures continet civitates: quarum Prin-
 ceps Panormus, caput Regni & Proregis
 sedes : urbs ampla ac spatiosa, hominum
 multitudine, ædificiorum superbia, ci-
 viumque opulencia insignis : & Archie-
 piscopali sede nobilis: situ quoque amoena,
 juxta Formosum fl. ab una parte mare
 Thyrrenum ab altera planitiem spe-
 ctans montibus cinctam, qui nullas ar-
 bores ferunt: planities vero suburbana
 amænissima est, hortis & campis (bene-
 ficio rivulorum eos irrigantium,) omnis
 generis fructus copiose producentibus:
 Munita quoque civitas est muris & pro-
 pugnaculis altis : amplaque & firma
 ad mare Arce : Portu quoque gaudet tu-
 to & amplo, unde, & mercatura flo-
 ret, omnibusque rebus abundat quæ
 terra marique importantur: mediam ur-
 bem secat recta Platea, Austria vocata,
 longa 2500. passus in cujus capite Pa-
 latium Vice-Regis cernitur magnificentum,

Palermo. multis atriis & cameris, sumtuose ornatis, distinctum; ac Hortis egregiis amœnum: ante hoc Hispani & Germani milites præfidiarii cohortis Proregiæ excubias agunt: Dividitur vero urbs in partes 4: quarum *prima*, *urbs Vetus*, hodie *Superba* audit: *Secunda Neapolis*, formâ dimidiatæ Lunæ veterem ambiens: *Tertia Transpapiretum* ab fl. Papireto mediam urbem secante, & moletrinas plurimas versante, aquasque suas in Portum exonerante. *Quarta* cingit totum spatium ab urbe Veteri: ambituque suo universa civitas comprehendit 4. millia. *Templum* ejus *Cathedrale D. Petro* sacrum, pulchritudine & rerum pretiosarum apparatu, omnia Italiæ superat: est & *Templum Collegiale S. Crucis* & aliud *D. Hyppoliti* &c.

Summum urbis *Magistratum* gerit *Praetor* è Sicilia nobilitate primaria allectus, cui adsident 6. jurati sive *Senatores*, ex singulis urbis partibus electi.

Corriglione. In territorio urbi Vicino opidum celebre & dives conspicitur: quod vulgo *Corriglione* nominatur: in litore ejus Versus Messanam occurrunt *Hymera* olim urbs præstantissima, hodie à thermis quibus celebris est *Termini* Appellatur, & Episcopali sede nobilis est: uti & *Cepha-*

Cephaladium, civitas altæ rupi, in mare *Messina* prominenti insidens, ambituque suo^{na.} mille circiter passus complectens. *Ager Cifalius* ejus suburbanus sæpe undis marinis tegitur: inde *Caronia* ad fl. cognominem *Caronia* & litus pulchrum ac amœnum sita: &^{nia.} *Patta*, urbs Episcopalis: & *Fornari*: Tum. *Patta*.

M*essina*, ad litus maris è regione Ita *Messina* liæ, in librata planitie, orientem^{na.} versus venuste extensa, ab occasu collibus munita: litus maris hic inter *Rhegium* Italiæ urbem & *Messinam* arcus obrinet formam, & juxta illud *Charybdis* conspicitur scopulus, in freto maris hujus, navigantibus periculosus: fretum hoc inter *Siciliam* & *Italiam* angustum est & trajectus per id brevissimus: Ceterum *Messina* Archiepiscopali sede illustris est civitas, magnaque & opulenta ac splendida: atque emporium variarum nationum commerciis, serici imprimis, frequentissimum: *Portu* gaudens omnium tutissimo, & capace 400. & plurium navium grandium & oneratarum: *munita* insuper est mœnibus firmis vallisque & propugnaculis: *forma* ejus longa magis quam lata: quippe conclusa inter montes (3. *Castella Regalia* amplectentes) & litus maris, quod ædificia fere lambit, ita ut vix angustum trami-

Sicilia rem relinquat : ideoque cum in latitudinem ampliari non potuerit , in longitudinem extra Portas & mœnia suburbia produxit, (pagorum instar , longitudine 12000. passuum) unam tantum plateam utrinque continuis ædificiis vestitam continentia , & in plures Paroch. distincta, quas *Furias* vocant , & jurisdictionem civitatis agnoscunt in civilibus, in criminalibus vero utraque pars tam meridionalis quam Septentrionalis suum habet Capitaneum & militares ministros ; siquidem armare possunt 10000. milites , quorum usus adversus Turcarum piratas est præsentissimus : urbis summus Administrator *Straticor* audit, quem privilegia antiqua indigenam esse vetant, obtinerque à multis annis *privilegia aliquot* summa : inter quæ illud : Si Rex aliquid mandet quod Syndicus urbis privilegiis ejus adversari autumat : ipse senatus opidanus judicat de controversia inter Regem & ipsos cives : ac sententiam suam super iniquitate mandati Regii per *Straticorum* magna solennitate publice, præconis voce , curat promulgari , & mandatum Regis suspendi, atque adeo antiquari, quod privilegium denuo Rex anno 1591. ipsis confirmavit : Porro urbs intus omnium rerum

copia

copia abundat: quamvis ager ejus tritici Sicilia
 inops sit ob montes vicinos ac mare pro-
 ximum: nemoribus vero abundat, & mo-
 ris maxime arboribus unde & serico af-
 fluit probatissimo, quod in ceteras Eu-
 ropæ regiones magnâ copiâ emittitur;
 urbi imminet *Mons Polorus*; & 25000.
 ab ea passus urbs *Tauromenium* vulgo *Taur-*
Taurmina se offert; & rursus hinc 25000. *mina.*
 passus in litore, Græciam versus, *Catana*; *Cata-*
urbs celeberrima, Gymnasio omnium^{na.}
 disciplinarum, presertim utriusque juris;
 ab *Carolo V. imp.* mœnibus & firmissi-
 mis propugnaculis circumdata, situs e-
 jus talis, ut una parte à mari (ubi Por-
 tum habet sed vastis lapidibus obstru-
 ctum) alluatur; ceteris vero partibus
Ætnæ, montis propinqui, radices usque
 extenditur; unde ager ejus (qui partim
 amplissima constat planitie frumenti
 feracissima, partim collibus vini fera-
 cibus) mirum in modum sæcundatur,
 uti cujus cineres, quos perpetuos eru-
 ctat plurimum vinetis & arvis prodesse
 judicantur: interluit urbem annis,
judicello, è radicibus montis *Ætnæ* or-
 tum ducens, qui fontis ejus (occul-
 ti & necdum satis peruestigati) ve-
 nis interdum obturatis, per aliquot an-
 nos evanescit; & rursus subito æstu

*Cata-
na.*

prorumpens, crassio rem pestilentemque gignit aërem, atque nonnunquam inundationem clademque haut levem urbi infert.

*Leon-
tio.*

Sequitur hinc *Leontium*: hodie *Carleontium* vocant, quia Carolus V. urbem hanc novam, situ mœnibus & viarum amplitudine claram, erexit & in tribus vallibus & totidem collibus prominentibus: loco salubriore & munitiore quam olim posuit: Agrum habet uberrimum & frugum feracissimum. Nundinasque (7. Kal. May) annuas frequentia mercatorum omnique mercium genere insignes.

*Syracu-
sa.*

Sequitur *Syracusa*, olim totius Siciliae nobilissima civitas, & simul maxima potentissimaque: hodieque & pulchritudine & Portus commoditate, mœniumque robore ac propugnaculorum munitione, cum quavis Siciliae urbe conferri potest: at inopia incolarum laborat maxime: *Situs* ejus terra marique peræmœnus; *Portus* gaudens *duobus*, qui ita confluunt ut partem urbis, quæ Insula dicitur, angusto Canali à reliquis partibus sejungant, quas tamen Pons rursus conjungit: Habet & Arcem hæc civitas firmissimam.

Succedit ad meridionale insulae litus

Terra

Terra Nova urbs duplex, antiquæ cujus ^{Syracusa} ~~dam~~ urbis ruderibus superstructa, & ^{sa.} ~~sa.~~
Ducatus hodie titulo nobilitata. Terra
Nova.
Gergen
ti.

Agrigentum inde supra ceteras urbes magnificè caput extollit, formâ muniti-
 mentis atque ornatu, itemque sede Episcopali, sub cujus Diæcesi sunt opida magna 25. distat à mari 18. leuc (ad quod tamen Emporium habet) sitaque in colle, ac undique muris cincta est, clausaque rivulis ab australi & occidentali plaga: Septentrionale latus Castellum obstruit, ut unicus tantum ad urbem aditus pateat: civibus frequens est: agro gaudet fertilissimo.

Drepanum deinde urbs cum *Portu Trepans* trans Lilybæum ad pedem *Erycis* mon-^{no.} ~~tis~~ occurrit, in insula pœne sita uti cujus Latus meridionale insignem illum Portum Polybio & Virgilio memortum, maximarum navium capacem cingit: & Chersonesus, ad quam posita est, in insulam arcemque Siciliæ turissimam est redacta: multa hic antiquissimorum monumentorum visuntur vestigia: *intus* urbs magnis lapidibus strata est, continetque 4000 lares; extus mænibus firmis atque propugnaculis ab Carolo V. Imp. egregie munita est. Agri ejus rivuli saporem habent sulphuraceum &

Sicilia variis morbis opem ferunt: sunt & *Thermæ* 1000. passus ab urbe, & prope eas *Scamander* amnis antiquus, qui hodie *D. Bartholomai fluvius* audit.

Mazara Sunt & alia minora opida pœne ad litus maris sita uti *Mazara* urbs cum *Castello*, cujus ager vini, olei, & pecoris exuberans est, & alia.

M. Regale. Inter *Mediterranea* potiora sunt *Mons copalibus* *Metropolibus*: *Centuripa*, olim urbs maxima, nunc raris habitata colonis; ejus ager fertilis est & croci magnam fert copiam; *Rayhalbutium* honestum opidum, Saracenicum nominis, emporium frumenti *Mediterraneum*. *Agyrium* in alto monte situm; *Afforum* in edito quoque monte positum opidum, titulo gaudens *Comitatus*.

Enna. *Castrum Ianni*, urbs infinitis memorata est auctoribus antiquis, uti in cujus agro florido, amœno ac fertili *Proserpinam* à *Plutone* raptam passim tradunt; hodieque ex primariis una est *Siciliæ* civitatibus; arcem habens insignem, monti excelso & undique prærupto instructam. Ipsa urbs incolis frequens est sita in umbilico quasi iusulæ, famam habens à *Cereris Templo* & ejus simulacro antiquissimo, ad posteriora usque tempora, integro. Cete-

• D E S C R I P T I O. 81

Cetera opida sunt *Trayna* in alto col-^{Sicilia}le sita. *Gagliano* Vice Comitatus titulo *Tray-*nobile & situ, in rupe, munitum. *Ca-na-*
pizzi. *Nicosia* populosum & magnum *Nico-*opidum, cujus incolæ etiamnum *Ser-sia*.
mone Lombardico & Gallico, etsi cor-
rupto, utuntur: *Polizze* novi nominis, at *Poliz-*
ingens & locuples opidum, inter duo ca-^{zo.}
pita, *Himeræ* fluvii structum. *Yolisano*
comitatus titulo insigne opidum: *Ador-Ador-*
no 7000. passus ab *Ætna* ignivomo mon-^{ne.}
te distant: & alia.

Adjacent *Siciliæ* parvæ aliquot Insu-
læ quæ *Æolides* dictæ, Septentrionem *Æoli-*
versus inter *Italiam* & *Siciliam* sparsæ. ^{da in-}
Harum maxima *Lipara* audit, in qua ci-^{sula.}
vitas episcopatu nobilis: ceteræ dicun-^{Lipari}
tur *Thermissa*, *strongyle*, *Didyme*, *Ericusa*,
Phanicusa & *Euonimos*.

Atque hæc breviter de *Hispaniæ* Re-
gnis & Insulis ei vicinis, Regnorumque
appendicibus scripta sufficiant.

Hispania Deliniatio, per vias sive itinera.

De Narbona à Valencia.

	mil.	pag.
à Ville Falce.	4	
Fiton.	3	62
Salses, fortal.	4	61
Perpignano.	4	
Volone.	4	
Loscarmovo.	4	
Bascara.	4	
Girona.	4	61
Casa bianca.	+	
Ropita.	4	
S. Saloni.	4	
La Rocca.	4	
Moncada.	2	
Barcelona.	2	59
Castel del Fex.	4	
Garaf.	1	
Villa nuova.	3	
Tamarit.	4	
Tarragona.	1	59
Cambrilles:	2	
l'Hospedal.	1	
Perello.	3	
Tortosa.	3	60
La Galera.	2	
Staletta.	3	
Salsadilla.	3	
Cabanes.	3	
Villa Reale.	3	
Morviedre.	3	66
Valencia.	4	63

Di Valen. à Granada.

Cattaroia.

Silla.

Al Musace.

Al Gemesi.

Al Zira.

La Puebla.

Xativa.

Valada.

Al Muxent.

La Puente la guiera.

Al Candete.

Tyelca.

Jumilla.

Calasparra.

Murcia. 7

Caravaca.

La Venta moral.

Hoesca.

Baza.

La Venta Bahul.

La Va de Guer.

Quadix Acci.

Los bagnos della Pica.

Aguas blancas.

La Va Chimada.

Yveas.

Granada.

De Granada à Sevilla.

à La Va del fresino.

Pinos.

Puerto Lope.

Sequia.

Alcala Real.

Aravita.

mil. pag.

1

1

1

2

1

1

1

1

1

1

2

3

4

5

5

4

3

4

3

2

3

2

3

2

2

2

2

1

2

2

1

1

2

65

40

36

36

34

32

	mil.	pag.
Vaena.	I	
El Moron.	I	
El Portafgo del Buer.	I	
Baena.	I	32
Castro Rio.	2	
La Va Himistosa.	2	
La Va del Carascal.	2	
Cordona.	2	32
La Va de Romanos.	2	
La Va de S. Andrea.	2	
Las Posadas.	3	
La Va.	2	
Pena Fior.	2	
Lotra.	2	
Villa nueva.	2	
Tosina.	2	
Bogedun.	2	
Sevilla.	2	24
Palacios.	5	27
Alcantarilla Va.	2	27
Las Cabecas.	1	28
Lebrixa.	3	28
S. Lucar.	3	28
El Puerto de S. Maria.	5	29
Puerto Real.	2	29
Medina Sidonia	2	29
Cadiz.	3	29
De Sevilla à Lisboa.		
Castilegia.	I	
Las Ventas di Giner.	-	
Aspartines.	I	
S. Lucar del Pascin.	2	
La Va. de Hunal.	I	
El Castileio.	I	
Manzanilla.	I	

Per vias sive Itinera.

85

	mil.	pag.
Villa Alva.	1	
Villa Rasa.	1	
La Palma.	1	
Niebla.	1	30
Triguexos.	3	
Aveas.	2	
Portalguillo.	3	
Alqueria.	5	
Portemogo.	3	
Serpa.	6	
<i>Beja.</i>	3	14
Guba.	5	
Ottarano.	5	
Alcacerre do Sal.	5	
Palma Rio.	1	
Marateca Rio.	2	
A Goalva.	3	
Palmella.	1	
<i>Styva, Setubal.</i>	2	13
Couna.	3	
Almada ; passerio	2	
Lisboa.	1	10
<i>De Lisboa à Salamanca.</i>		
Aldea.	3	
Rio Frio.	2	
Landera. v.	4	
Palla.	3	
Silveira.	2	
Monte Major : Maro podo.	2	
Rafolos.	4	
La Va del Duca.	3	
Eftremos.	3	
Veyras.	2	
Montforte.	4	
Roncias.	3	

	mil.	pag.
Albuquerque.	2	
La Va Alorca.	3	
Roso del Puerco.	3	
Casal de Caceres.	4	
Las barcas del conesta.	2	
Cagnareval.	3	
Gorgiera.	3	
Galisteo.	2	
Carcassones.	3	
<i>Alcantara.</i> 67		
La Va del Capperia.	4	
<i>Piacenzia.</i>		
La Va Malabriga.	3	
Aldea Nueva.	3	
Bagnos.	3	
La Calzada.	2	
Ginguella.	3	
La Maja v.	4	
<i>Alva de Tormes.</i>	3	43
<i>Salamanca.</i>	3	43
<i>De Salamanca à Burgos.</i>	2	
à La Vintilla Va.	3	
Las Vittorias.	3	
Canta la Pietra.	3	
Carpio.	3	
<i>Medina del Campo.</i>	3	43
La Va.	3	
P. de Duero rio.	2	
<i>Vagliadulid.</i>	3	42
Cabefone.	4	
Duennas.	3	
Magas.	3	
Torquemadas.	4	
La Va al moral.	3	
Villa Nova.	4	

	mil	pag.
Trantidos.	3	
Burgos.	2	
Castel de Pontes.	2	
Monast. de Rodeglias,	2	
Bribiesca.	3	
Pauco ruo.	4	
Miranda d'Esteo.	3	
La Puebla.	4	
Vittoria.	5	50
Salvatiera.	3	
Monte S. Adrian.	3	
Segura v.	4	
Villa franca.	2	
To'osetta.	2	
Renteria.	3	
Irum.	3	
<i>Euentárvia.</i> I		49
S. Jean. de Luz.	4	
Bajona.	4	
<i>De Burgos à Pampaluna.</i>		
Garbadel.	2	
Yveas.	I	
San du Eldo.	2	
Val de Huntas.	I	
Viglia Franca.	2	
Todos los Sanctos.	I	
Delorado.	I	
Viglia Miesta,	I	
Rocediglio.	I	
Gragnon.	I	
S. Domingo de la Calzada:	I	
Nagiara.	3	
Heremita de S. Antonio.	I	
Navarette.	I	

	<i>mil.</i>	<i>pag.</i>
<i>Logronno.</i>	1	41
<i>Viana.</i>	1	
<i>l'Aco del Re.</i>	4	
<i>Oriola.</i>	2	
<i>Stella v.</i>	2	51
<i>Puenta la Reina.</i>	4	
<i>Tampeluns.</i>	5	51
<i>Pont de Paradis.</i>	5	
<i>Roncevallos.</i>	4	51
<i>S. Jean Pied de Port.</i>	3	51
<i>S. Palais.</i>	3	
<i>Sauveterre.</i>	2	
<i>Pont d'Orthes.</i>	3	
<i>Orthes.</i>	2	
<i>Bourg Arbecq.</i>	2	
<i>Miolans.</i>	3	
<i>Noya.</i>	2	
<i>Malbourget.</i>	2	
<i>Marsiac.</i>	2	
<i>Montesquiou.</i>	3	
<i>Baran. 2.</i>	4	
<i>Aur.</i>	2	
<i>Quinet. 3.</i>	5	
<i>Gimont</i>	2	
<i>l'Isle Jourdain.</i>	4	
<i>Iholouze.</i>	4	
<i>De Burgos à Saragoza: Barcelona.</i>		
<i>Logronno.</i>	20	41
<i>Goncillo.</i>	2	
<i>Al Canadre.</i>	3	
<i>Morille.</i>	2	
<i>Galahorra.</i>	1	
<i>Aldea nuova.</i>	2	

Per vias sive Itinera.

89

mil. pag.

Alfaro.	2	
Tudela.	2	
Cortes.	2	
Maglien.	2	
l'Uzzeniche.	4	
Pont al Agon.	2	
Saragosa.	8	55
La Huebla.	3	
Ollera.	4	
S. Lucia.	3	
Candolnos.	3	
Burjalajos.	3	
Fraga.	3	
Alcaraz.	4	
Lerida Ileyda.	4	60
Beglios.	2	
Belpuig.	2	
Terrega.	2	
Hostelettes	2	
S. Maria del Camin.	3	
Ygualoda.	3	
Piera.	2	
Masquesa.	2	
Martorel.	2	
S. Filio.	2	
Barcelona.	2	59

De Burgos à Bilbao.

La Va Horones.	2
Monast de Rodiglios.	3
Castiglin da Peones.	I
Va da Pradanos.	-
Burviesca.	I
Brisalegna.	I
Siveda.	I

Pan.

	mil.	pag.
Pancorno.	2	
S. Gadea.	3	
Berguanda.	1	
Effugio.	1	
La Venta.	1	
Baruerana.	2	
Mordugna.	2	
Lusoandro.	2	
Lodio.	1	
Miravaglis.	2	
Rigoriaga.	1	
Bilboa.	2	48
Castor.	5	
Laredo.	5	44
El puetto.	2	
Praves.	2	
S. Anders. Portus.	2	44
Lestras.	2	
Homillas.	3	
S. Vincente.	2	
L. Lanes.	5	
La Va de Luarco.	2	
Villa Viciosa.	2	
Aviles.	3	
La Va del Condo.	2	
Leon.	2	44
<i>De Leon à Compostella.</i>		
à S. Michel.	4	
Ponte del aqua.	4	
Astorga.	5	44
Ravanella.	4	
Villa nuova.	2	
Sette molini.	3	
Ponserrade.	3	

Per vias sive Itinera.

91

	mil.	pag.
Cacabelos.	2	
Villa franca.	1	
Salvaterra.	4	
Malafava.	5	
Tres Castellas.	3	
Villa nuova.	4	
Porto marin.	4	
S. Jacomo novelle.	4	
S. Leuner.	3	
Villa Nova.	3	
Villa Roffa.	1	
Compostella.	1	46

De Leon à Toledo.

à Manzilla.	3	
Monast. de Vego.	5	
Villalon.	3	
Luenca.	-	21
Moral de la Reina.	1	
Medina del rio secco.	3	
Valverde.	1	
Gastromonte.	1	
Villar.	2	
Vagliadulid.	4	42
Pont de Duero.	3	
La Va.	2	
Medina del Campo.	3	
Atachinas.	4	
à Revalo.	3	
Paslares.	3	
Segovia.	4	42
Alla Vagos.	2	
Segovia.	1	42
Villa Castin.	3	
l'Escorial.	3	65

Aqua

	mil.	pag.
Aqua de Ramos.	3	
Torre di Lodonez.	4	
La Rosa.	2	
Madrid: } vel à	2	18
Scietafe. } Architaraf.	2	
Humanegios. } Torres Xonci-	3	
Illiescas. } gliaz.	3	
Giunchillos. } Vigl. longa.	3	
La Venta. } Oriel.	3	
Covignas. } Toledo.	3	
Olies.	1	
La Va del Promutor.	1	
Toledo.	1	17

De Toledo à Sarogosa.

à Madrid. uts.	13	
La Va de Biveros.	3	
Torrenzuncillos.	3	
Alcala des Henares.	1	20
Guadalajara.	4	20
Tortosa.	2	
Hitta.	2	20
Padilla.	1	
La Casa.	1	
Miralrio.	1	
Burcaloro.	1	
Los Molinos.	2	
Veydes.	1	
Signenca.	2	20
Fonoaliente.	3	
Medinaceli.	1	20
Arcos.	2	
Huerta.	2	
Montcal.	1	
Hariza.	1	

mil pag.

Luna.	1	
à Lama.	1	
Ubierea.	1	
Tocca-	1	
Terrez.	1	
Catajalud.	1	56
El Fraxino.	2	
l'Almogna.	3	
Romera.	3	
La molla.	2	
Saragossa.	4	55

De Toledo à Valence.

à La Va Yepes.	4	
Occagna.	4	
Franeon.	3	
Horribna.	3	
Salires.	3	
Villar de Cagno.	4	
Puente tala Velas.	5	
Benaqua.	3	
Campillo.	4	
Passagio.	5	
Requegna.	6	
Sietaquas.	3	
Quiva.	4	
Valentia.	5	65

De Toledo Alicante.

à Nambrocca.	2	
Almonacid.	1	
Bogas.	3	
Flembecque.	2	
Villa Cannas.	3	
La Puebla de domesfredique.	2	

	mil.	pag.
La Puebla.	1	
El Touoso.	2	
Mangia Vacca.	2	
La Mefas.	1	
El Provincia.	3	
Villa minaiia.	4	
La Rueda.	3	
La Ginetta.	3	
Albacete.	3	
Chinchilla.	3	
Xerrunella.	3	
Guazza.	3	
Monte allegre.	1	
La Va Giouan Gil.	2	
Yecla.	2	
Villena.	4	
Elda Elche.	5	
Monforte.	2	
<i>Alicante.</i>	4	65
<i>De Toledo à Sevilla.</i>		
à va dosma.	3	
Levanes.	3	
La va de Rosatan.	4	
Malagen.	4	
<i>Ciuidad Real.</i>	4	22
Canal vsches.	3	
Mo douar del Campos.	4	
La va del Arcaire.	4	
La va. del Reogal.	3	
La va. de locosdames.	4	
<i>Inojosa.</i>	31	
Aldamuz,	3	
<i>Cordova.</i>	5	39

Per vias siue Itinera.

95

mil.	pag.
7	
2	31
2	
3	
2	26
2	
1	
-	
-	
1	
1	24
4	
2	
1	
2	31
2	
2	31
1	
3	
1	
1	
1	
1	
1	37
2	38
3	
2	
4	38
4	
2	

Gibral.

Las Pasadas.

sup. col, 3

Ecyá.

Fuentes.

La va de palmar,

Carmona.

La va. zonchera.

La va. paromingo.

La va. del' orsa.

La va de las staderas.

La va de Torres blanc.

Sevilla.

De Sevilla à Malaga.

Mairena.

La va. odino.

La va de la Huerta.

Marchena.

Lava.

Ofuna.

Va del rio blanco.

Va de las yeguas.

Va de las Salinas.

Va de las penayas.

Va. del Rio.

Lora.

Venta.

Va. Cartama.

Malaga.

Molina.

Fuengirola.

Marbella.

Stopona.

Guadalaira.

96 Hispan. Delin. per vias sive itinera.

	mil.	pag.
Gibraltar.	2	
Algezira.	2	
Tarifa.	2	
Va. del Marquis.	3	
Vegel.	1	
Conil.	•	
Cadix.	2	29

